د خالد بن ولید رضي الله عنه
ژوند او جهادي کارنامې
لیکوال
عمر شاهین
Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

مسلم
خپرندویه ټولنه

کتاب پېژندنه

د کتاب نوم	د خالد بن ولید رضي الله عنه ژوند
لیکوال	عمر شاهین
خپرندوی	مسلم خپرندویه ټولنه - جلال آباد
چاپ وار	لومړی
کمپوز	مصلح الدین حامد
چاپ شمېر	۱۱۰۰
چاپ لړ	۱۶۲
چاپ کال	۱۳۹۴

د چاپ حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

د ترلاسه کېدو ځای

مسلم کتاب پلورنځی

پته: اسحاقزي مارکېټ، لاندیني پوړ، جلال آباد ښار، افغانستان

اړیکشمېرې: ۰۷۰۶۲۶۲۶۴۶۳ - ۰۷۷۶۰۰۶۴۱۶

برېښنا لیک muslim-pub@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

موضوع	مخ
سریزه	۱
نوم اونسب یې	۳
د خالد رضي الله عنه اسلام	۴
د مؤته غزا	۶
د مکې فتحه	۸
د بت ماتول	۱۳
د اسلام تبلیغ	۱۳
د حنین غزا	۱۳
د طایف محاصره	۱۵
د تبوک غزا	۱۶
اکیدر	۱۷
د اسلام د بلونکي په حیث د خالد رضي الله عنه تاکل	۱۸
خالد رضي الله عنه د ابوبکر صدیق رضي الله عنه د خلافت په دوره کې	۱۹
د طلیحه بغاوت	۲۱
ام زمل	۲۳
مسیلمه	۲۵
د یمامې جګړه	۲۶
د مسیلمه قاتل	۳۱
بهرنۍ حملې	۳۲
د عراق په لورې پرمختګ	۳۳
عراق ته د خالد رضي الله عنه روانیدل	۳۴
له هرمز سره مقابله	۳۵
د ذات السلاسل کاظمه جګړه	۳۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړليک

موضوع	مخ
حصن المراة	۳۸
د ثنا د ويالې جګړه	۳۹
دولجه جګړه	۴۱
د اليس جګړه	۴۲
د حيره د خلکو بغاوت	۴۳
الانبار	۴۵
عين التمر	۴۷
د دومة الجندل فتحه	۴۹
حصيد، حنافس او مضيح	۵۱
د حصيد جګړه	۵۲
د مضيح جګړه	۵۳
د ثنى او بشر فتحه	۵۴
د فراض جګړه	۵۵
پر شام باندې حمله	۵۷
د دمشق جګړه	۵۸
د دمشق فتحه	۶۱
د شام عامل	۶۲
د خالد رضي الله عنه غزل	۶۴
د خالد رضي الله عنه وفات	۶۷
ماخذونه	۶۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

سریزه

الحمدلله رب العالمين والصلاة والسلام على امام النبين وقائد المجاهدين سيدنا محمدٍ وعلى اله واصحابه ومن سار على نهجهم وسلک طريقهم وجاهد في سبيل الله الى يوم الدين امابعد!

درنو لوستونکو!

د نړۍ تاریخ د حق او باطل په بې شمېره جګړو شاهد دی ، په دې جګړو کې د بري او ماتې معیار د اسلام د یو ستر پوهاند د وینا په اساس په سلو کې پنځه اویا فیصده د جنګیالیو په عقیده، هدف او مورال پورې اړه لري، د اسلام د د تاریخ پیښې او د خالدبن ولید رضي الله عنه حیرانوونکي کارنامې زمونږ د خبرې تائید او ملاتړ کوي.

د پورتنیو خبرو د تائید لپاره د دې ورو کي تاریخي اثر پیښې هم کافي دي ، خو زه د مثال په توګه د هغه وخت د مسلمانانو د جنګې روحیې د څرګندونې لپاره د خالد رضي الله عنه د هغه لیک یو برخه رانقلوم چې د فارس د پاچهۍ د یوه سپه سالار هرمن په نامه یې لېږلی و، ((پر داسې وخت له ځانه پرته هېڅوک هم مه ملامتوه ځکه ما له ځانه سره داسې خلک راوستې دي چې پر مړینه او شهادت دومره مین دي څومره چې تاسې د ژوند په خوږو مین یئ)) دا د هغه وخت د مسلمانو مجاهدینو د اسلامي عقیدې او مورال یو غوره مثال دی او د هغوی د بري راز په همدې کې نغښتی وه ، په شهادت مین قوم تل ازاد او کامیاب وي ما په همدې هیله د دې اثر مطالب راټول کړي دي چې زمونږ سر ښندونکو مجاهدینو ته د هغه اتلانو د اتلولۍ او سر ښندنې انځور مخې ته ودرېږي، چې په خپلو سپېڅلو وینو یې د روم او فارس امپراطورۍ د جاهلې نظامونود تیارو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

وراندې د اسلام د ازادۍ ښښونکې نظام مشال بل کړ او دا هم ورته څرګنده شي چې د هغه وخت د یو موټې مسلمانانو د بري راز چې د روم او فارس د امپراطورۍ کمپله یې ورټوله کړه په څه کې نغښتې وه ، هغوی یو مخ د قران کریم د دې ایت مصداق وه:

﴿كَمْ مِنْ فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ﴾ .(البقره: ۲۴۹)

ژباړه: ډېر ځله داسې شوي دي چې یو وړوکی ټولګی د الله په امر پرېوې لویې ډلې بر لاس شوی دی.

د هغه وخت د مسلمانانو د کامیابۍ راز په سربښندنه ، صبر، استقامت، یووالي او ثبات کې نغښتی و.

که زمونږ اتل مجاهدین د الله تعالی په لاره کې ځانونه د دې صفاتو په وسیله سنبال کړې نو د مرستې ، فتحې او کامیابۍ ضمانت یې الله جل جلاله کړی دی نور به د ختیځ او لویدیځ د فرعونې او صلیبي ځواکونو له وحشت ، بربریت د وسلو او ځواکونو له ډېرښت څخه به هیڅ اندېښنه ونه لري.

او په پای کې له تاسو محترمو لوستونکو څخه هیله کوم که چېرته مو په دې کتاب کې نیمګړتیا ولېدله نو د مهربانۍ له مخې یې مسلم خپرندویې ټولنې ته وسپارئ چې په راتلونکې چاپ کې یې اصلاح کړي خپله سریزه د یو شاعر په دې شعر رانغاړم چې وایي:

تـوري ډېـري دي خـو زړه د خالـد غـواړي
تـه خالـد بـن ولیـد شـه جهـان سـتا دی

په درنښت
عمرشاهین

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوم او نسب یې

نوم یې خالد رضي الله عنه کنیه یې ابوسلیمان دی او د محمد صلی الله علیه وسلم له خوا نه ورته په جګړو کې د بې ساري زړورتیا او سربښندنې له امله د سیف الله (د الله جل جلاله توره) لقب ورکړ شوی وه، دغه نومیالی او اتل صحابي له هجرت نه شل کاله د مخه په مکه مکرمه کې زیږیدلی وه. د ۴۱ کلونو په عمر د حمص په ښار کې ۲۱ هجري کې وفات شو، د نسب لړۍ یې په لاندې ډول ده: خالد بن ولید بن مغیره بن عبدالله بن عمرو بن مخزوم بن یقظه بن تمیم بن کلاب بن مره بن کعب بن لوئ بن غالب بن فهر بن مالک بن نضر بن کنانه.

خالد رضي الله عنه د عربو په یوې مشهورې قبیلې بني مخزوم پورې منسوب و. د پیغمبر صلی الله علیه وسلم نیا فاطمه بنت عمرو بن عابد د خالد رضي الله عنه د غوره نیکه مخزوم د لمسي عمران بن عمرو لمسۍ وه، همدارنګه د رسول الله صلی الله علیه وسلم سکه ترور عاتکه بنت عبدالمطلب د خالد رضي الله عنه د سکني تره ابو امیه بن مغیره ښځه وه، دویمه ترور مبسره یې د خالد رضي الله عنه د نیکه مغیره د لمسي عبدالاسد بن هلال ښځه وه ام سلمه د رسول الله صلی الله علیه وسلم میرمن هم د خالد رضي الله عنه د تره ابو امیه لور وه، د خالد رضي الله عنه مور لبابه صغری بنت حارث هلالیه د محمد صلی الله علیه وسلم د میرمن ام المؤمنین میمونې خور وه، د خالد دویمه ترور لبابه کبری د رسول الله صلی الله علیه وسلم د تره عباس رضي الله عنه ښځه وه، د خالد رضي الله عنه پلار ولید بن مغیره د نوم او شتو خاوند و. سربیره پر دې یې په خپل قوم کې د پوهې او تدبیر له امله هم ښه نوم درلوده او خلکو به ورته په درنه سترګه کتل له نورو قومونو سره به چې کومه شخړه او معامله پیدا شوه نو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مکې خلکو به دی د خپل او په توګه ورلیږه، خالد رضي الله عنه له کوچنیوالي راهیسې ډیر هوښیار او زړور و، د ځوانۍ له پیله یې له اس زغلولو، غشي ویشتلو نیزه وهلو او توري وهلو سره ډیره مینه وه او بشپړ مهارت یې پکې درلوده. چې زلمی شو نو دغه تولې ښېګړې، چې د هغه وخت د ځوانانو غوره صفات ګڼل کیدل، په ده کې تر هر چا زیاتې وې. هغه په جګړه کې بالکل د لوړ فطري استعداد خاوند و تر اسلام راوړلو د مخه هم د مکې د قریشو د نظامي کمپونو انتظام، د لښکرو سامان ساتل او د سپرو د رسالې مشري د هغه پر غاړه وه. هغه دغه وظایف په ډیره ښه توګه سرته رسول، لکه څنګه چې موږ وینو د احد په جګړه کې هغه مسلمانانو ته زښت زیات زیان ور اړولی وه.

د خالد رضي الله عنه اسلام

د حدیبیه صلحې ته الله جل جلاله فتحه ویلې ده، خو دا فتحه او کامیابي د جسمونو نه بلکې د زړونو فتحه ده. د اسلام د خپریدو لپاره امن پکار و او هغه د دغې صلحې په برکت د اسلام په برخه شو دا صلحه او روغه پخپله دښمنانو هم برې ګڼله. د قریشو او مسلمانانو ترمنځ چې تر دغه وخته پورې کوم جنګونه شوي دي په یوځي لحاظ په هغو کې هر ځای د قریشو په صفونو کې د خالد بن ولید رضي الله عنه نوم په ښکاره ډول لیدل کیږي، د جاهلیت په زمانه کې د سپرو لښکري ده ته سپارل شوي وي، د احد په جګړه کې د قریشو د لښکرو ښوپیدلي پښې د ده په بې ساري میړانه راټینګې شوې وې، د حدیبیه په معامله کې هم د قریشو ګزمه د همدې پیاوړي اتل تر قوماندې لاندې وه. خو سره له دې تولو خبرو هم د قریشو دغه لوی سپه سالار اسلام ته تسلیم شو، وایي چې د هغه ورور ولید بن ولید رضي الله عنه چې تر ده د مخه مسلمان

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوى وه ده ته يې ليک وراستولى وه او داسې يې ورته ليکلي وو خالده! پيغمبر صلى الله عليه وسلم له ما نه ستا پوښتنه وکړه، ته ولې نه مسلمانيږې. د دغه ليک له لوستلو وروسته خالد رضي الله عنه په همدې ورځ له مکې نه ووت او د مدينې په لور روان شو، په لاره کې د ده د جنګ او جګړو ملګرى عمرو بن العاص رضي الله عنه هم ورسره ملګرى شو، هغه ورنه پوښتنه وکړه چې چيرته ځې؟ ده ورته وويل: د مسلمانيدو لپاره ځم اخر تر کومه پورې؟ عمرو بن العاص ورته وويل زما هم دا نيت وه دواړه يو ځاى نبوي دربار ته ورغلل او په اسلام مشرف شول، پيغمبر صلى الله عليه وسلم د هغه په مسلمانيدو په دغو الفاظو دالله جل جلاله شکر اداء کړ: الحمد لله الذي هداک في الاسلام، ثنا او ستاينه هغه الله لره ده چې ته يې د اسلام په لورې هدايت کړې په دې توګه هغه توره او د ميړانې جوهر چې تراوسه د اسلام پر ضد ترينه کار اخيستل کيده د اسلام د مينې او محبت د خپرولو په لاره کې په کار واچول شو. د خالد رضي الله عنه له اسلام راوړلو نه وروسته پيغمبر صلى الله عليه وسلم هغه ته وفرمايل: ستانه زما همدا هيله کيده چې ته به اورمرو مسلمانيږې، خالد رضي الله عنه عرض وکړ ما له مسلمانانو سره ډير مخالفت کړى دى له دې امله زه ښښنه غواړم، څرنګه چې د رسول الله صلى الله عليه وسلم د دعوت بنيادي اصول بشريت ته د امن او سلامتيا د لارې ښودل وو نه د شخصي کينو او جګړو انتقام اخيستل نو د خالد رضي الله عنه د نه ښښلو هيڅ سوال نه پيداکيده، له دې امله پيغمبر صلى الله عليه وسلم هغه ته ډاډګيرنه ورکړه او له اسلام نه مخکې خطاګانې يې ورته وبښلې.

د مکې د فتحې او نيولو پر وخت چې خالد رضي الله عنه د مسلمانانو د يو ټولګي د افسر په توګه د محمد صلى الله عليه وسلم له مخې نه تير شو نو محمد صلى الله عليه وسلم پوښتنه وکړه چې دا څوک دى؟ خلکو ورته وويل چې خالد دى، محمد صلى الله عليه وسلم ورته وويل د الله جل جلاله توره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مؤته غزا

مؤته په شام کې د يو ځای نوم دی چې دبلقان دې خواته پروت دی په عربو کې چې کومې شرقي تورې مشهورې دي هغه په دغه ځای کې جوړېږي.
محمد صلی الله عليه وسلم د بصري د پاچا يا د روم د قيصر په نامه يو خط ليکلی وه. د شام او عربو په سرحدي سيمو کې چې کومو عربي رئيسانو واکمني درلوده په هغو کې يو شرجبيل بن عمرو هم وه. دی د همدې بلقان سيمې حاکم او د قيصر تر فرمان لاندې و. دې عربي کورنۍ له ډېرې مودې راهيسې عيسايي مذهب منلی و او د شام په سرحدي سيمو کې يې حکمراني کوله. د محمد صلی الله عليه وسلم ليک حارث بن عمير وړی وه، خو شرحبيل سرېېره پر دې چې ليک ته مثبت ځواب ورنه کړ هغه يې شهيد هم کړ.
د حارث د قصاص او پور اخيستلو لپاره محمد صلی الله عليه وسلم درې زره لښکر تيار کړ او شام ته يې وليږه، زيد بن حارثه يې چې د محمد صلی الله عليه وسلم يو ازاد کړی مريی وه د دغه لښکر سپه سالار وټاکه او ورته ويې ويل چې که د شهادت لوړ مقام دې په برخه شو تو جعفر طيار او که هغه هم شهيد شو نو عبدالله بن رواحه به ددې لښکر سپه سالاران وي، زيد رضي الله عنه مريی وه خو ازاد شوی وه، جعفر طيار د علي رضي الله عنه سکه ورور و او محمد صلی الله عليه وسلم ته ډېر نږدې وه او عبدالله بن رواحه يو مخور انصار او مشهور شاعر و، د خالد رضي الله عنه په څېر نوميالی جګړن هم په دې لښکر کې و، له دې کبله خلکو په دې خبره ډېر حيران وو چې د جعفر طيار او عبدالله بن رواحه غوندې مخور او خالد رضي الله عنه غوندې توريالي اشخاص موجود و نو زيدبن حارثه په څه وجه سپه

(c) ketabton.com: The Digital Library

سالار وټاکلی شو دا خبره په خلکو کې ډېره خپره شوه. خو اسلام چې د کوم عام مساوات د ټینګولو لپاره راغلی و د هغه لپاره دغه راز قربانۍ او ایثار ته ډېره اړتیا وه.
که څه هم دا جګړه د قصاص لپاره وه، خو څرنګه چې د مسلمانانو د ټولو جګړو اصلي هدف د اسلام خپرول او تبلیغ وو نو له دې امله محمد صلی الله علیه وسلم هغوی ته وفرمایل:
چې لومړی هغوی اسلام ته راوبولئ، که هغوی اسلام ومانه نو جنګ ته هیڅ ضرورت نشته، کوم وخت چې دغه لښکر له مدینې نه روان شو نو جاسوسانو شرحبیل ته خبر ورکړ، شرحبیل د لښکر د مقابلې لپاره لږ و ډېر سل زره لښکر تیار کړ، له بلې خوا په خپله د روم د قیصر هرقل د قبائیلو د بې شمیره لښکر سره راغی او په مآرب کې یې چې د بلقاء په سیمه کې پروت دی واړول زید رضي الله عنه چې له دې حالت نه خبر شو نو ویې غوښتل چې محمد صلی الله علیه وسلم له دې پیښې نه خبر کړي او بیا د هغه حکم ته انتظار وکړي. خو عبدالله بن رواحه رضي الله عنه وویل چې زموږ اصلي مقصد د دغې سیمې نیول نه بلکې د شهادت لوړ مقام ګټل دي او دا شی موږ ته هر وخت په لاس راتلای شي. لندا دا چې دا لږ شمیر خلک د جنګ په میدان ور وختل او په سل زره پوځ یې برید وکړ.
په دې لړ کې زید رضي الله عنه د ډېرو غشو او نیزو ګوزارونه وخوړل او شهید شو، د زید رضي الله عنه له شهادت نه وروسته جعفر بیرغ په لاس کې ونیوه له خپل اس نه را کوز شو لومړی یې په خپله د خپل اس پښې غوڅې کړې او بیا یې په یوه داسې خونړۍ جنګ لاس پورې کړ چې په تورو ټوټې ټوټې په ځمکه ولویده او شهید شو. عبدالله بن عمرو رضي الله عنه وایي چې ما د هغه مړی لیدلی وه د تورو او نیزو (۹۹) پرهارونه پرې معلومیدل او ټول ګوزارونه یې د مخې له خوا خوړلي وو، د شا په برخه یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو داغ او تپ هم نه معلومیده، د جعفر رضي الله عنه څخه وروسته عبدالله بن رواحه د اسلام بیرغ اوچت کړ، ده هم د زړورتیا او میړانې جوهر وښوده، خو په پای کې دی هم شهید کړای شو، د عبدالله بن رواحه رضي الله عنه له شهادت نه وروسته مسلمانان لږ پریشانه غوندې شول، خو ثابت بن ارقم انصاري د اسلام بیرغ را پورته کړ او ویې ویل: مسلمانانو! اوس تاسو په خپلو منځو کې د یوه تن مشري ومنئ، ټولو ورته وویل چې موږ ستا په مشرۍ راضي یو، خو ثابت ورته وویل: زه د دې کار وړ نه یم، زما په فکر خالد رضي الله عنه ددې کار لپاره وړ دی. ټولو په اتفاق سره د هغه خبره ومنله.

خالد رضي الله عنه را وړاندې شو د اسلام بیرغ یې اوچت کړ او په داسې میړانه وجنګیده چې په یو ګوزار به یې د دښمن یوځیان ځای په ځای کیدل. په صحیح بخاري کې راغلي دي چې په دغه ورځ د خالد رضي الله عنه په لاس کې اته توري ماتې او کږې شوې، خو له دومره میړانې سره سره هم د درې زرو کسانو مقابله له سل زرو تنو سره ډېره ګرانه وه، دا د خالد رضي الله عنه د میړانې او تدبیر نتیجه وه چې دغه لښکر روغ راخلاص شو.

د مکې فتحه

د حدیبیې د صلحې په برکت دومره وشول چې د یو څه مودې لپاره امن و امان راغی او د حرم میناتو یو ځل د دغه ابراهیمي یادګار یعنې حرم زیارت وکړای شو.

د حدیبیې د صلحې له امله د عربو په قبیلو کې خزاعه قبیله له محمد صلی الله علیه وسلم سره سوګندي شوې وه او د دوی دښمني قبیلې بنو بکر له قریشو سره تړون کړی و، د دغو دواړو دښمنو قبیلو ترمنځ له ډېرو مودو

(c) ketabton.com: The Digital Library

راهيسې جګړې روانې وې، خو کوم وخت چې اسلام را ښکاره شو نو د ټولو عربو خپل ځان ته پام شو او دغه جنګونه بس شول، ځکه چې د عربو ټول ځواک اوس د اسلام په مقابله کې په کار اچول شوی وه، کله چې د حديبيې صلحې په خلکو کې يو څه ډاډ پيدا کړ نو بنو بکر داسې وګڼل چې اوس د کسات او غچ اخيستلو وخت راغلی دی، له دې امله يې ناڅاپه په خزاعه حمله وکړه او د قريشو مشرانو هم په ښکاره توګه ورسره مرسته کوله، د خزاعه قبيلې خلکو له نا چارۍ نه حرم ته پناه يووړه، بنوبکر د حرم د احترام له کبله جنګ پرېښود، خو د دوی لوی مشر نوفل ورته وويل چې: داسې وخت بيا تاسې ته په لاس نه شي در تلای، مطلب دا چې د حرم په سيمه کې دننه هم د خزاعه وينې توی کړای شوې، دغه وخت محمد صلی الله عليه وسلم په مسجد کې ناست وو چې ناڅاپه دا اواز پورته شو: ای الله جل جلاله ! زه به محمد ته هغه معاهده وربه يادوم چې زموږ او دده د پخوانۍ کورنۍ ترمنځ شويده ای د الله جل جلاله پېغمبره! زموږ مرسته وکړه او د الله بندګان راوبوله ټول به د مرستې لپاره حاضر شي.

پر دغه وخت د خزاعه څلوېښت تنه سپاره چې عمرو بن سالم يې مشر و فريادي راغلل، محمد صلی الله عليه وسلم چې د دوی د مظلوميت فريادونه واورېدل نو ډېر خپه شو، خو سره له دې يې هم قريشو ته استازی ولېږه او دا درې شرطونه يې ورته وړاندې کړل چې له دې شرطونو څخه دې يو ومنلای شي:

۱- د وژليو د وينې بيه دې ورکړی شي.

۲- قريش دې د بنوبکر له مرستې لاس واخلي.

۳- دا اعلان دې وکړی شي چې د حديبيه معاهده ماته شوه.

قرط بن عمر د قريشو له خوا وويل، چې يوازې درېيم شرط مو ومانه خو د استازي له تګ نه وروسته قريش پښيمانه شول او ابوسفيان يې د سفير په

(c) ketabton.com: The Digital Library

توکه مدینې ته ولیږه چې د حدیبیه تړون بیا نوی کړي، ابوسفیان مدینې ته ورغی او د محمد صلی الله علیه وسلم حضور ته یې خپله غوښتنه وړاندې کړه خو د رسالت دربار ورته د بد عهدۍ او بني خزاعه سره د ظلم له امله ځواب ورنه کړ د ابو سفیان سفارت له ناکامۍ سره مخامخ شو.

د اتم هجري کال د روژې میاشتې په لسمه نېټه نبوي سورلۍ په ډېر برم او پرتم د مکې په لوري وخوځیده لس زره سمبال پوځ ورسره و په لاره کې به ورسره ځای په ځای د عربو قبیلې یو ځای کیدلې، تر څو دغه لښکر مرالظهران ته چې له مکې معظمې نه یو پړاو او یا څه کم یو پړاو لرې دی ورسیده او دغلته یې دیره واچوله.

د محمد صلی الله علیه وسلم د حکم له مخې ټول لښکر ځالی په ځای جلا اورونه بل کړل او ټول ډاګ د شپې په تیاره کې روښانه ښکاریده. د لښکر د راتګ خبر د قریشو غوږ ته رسیدلی وه خو سره له دې یې هم د پوره تحقیق لپاره حکیم بن حزام د خدیجې رضي الله عنها وراره ابو سفیان او بدیل بن ورقاء یې هغه ځای ته ورواستول خو څرنګه چې ابوسفیان هلته ولیدل شو، نو عمر رضي الله عنه سمدلاسه راووت او نبوي دربار ته راغی او عرض یې وکړ چې د کفر د بېخ ایستلو وخت راورسیده خو عباس رضي الله عنه د هغه د سر د سلامتۍ غوښتنه وکړه.

د ابوسفیان ټولې کارنامې هر چاته څرګندې وې او هر یو عمل یې د وژلو لپاره کافي و. د اسلام سره بې کچه دښمني، پر مدینه منوره باندې بیا بیا حملې کول، د مسلمانانو پر ضد د عربو قبیلو راپورته کول او د محمد صلی الله علیه وسلم د وژلو پټه دسیسه. دا ټول شیان هر یو د ده د وینې بیه کیدلای شوه. خو له ټولو څخه لوړ شیز نبوي عفوه وه چې د ابوسفیان په څېر دښمن په غوږ کې یې هم ورو غوندې وویل د وېرې ځای نه دی.

په صحیح بخاري کې راغلي دي چې ابوسفیان له نیولو سره سم مسلمان

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو، خو په تاريخ طبري او نورو کې ددې لنډيز تفصيل دسوال او ځواب په توګه داسې راغلی دی:

رسول الله صلی الله عليه وسلم: څنګه ابوسفيان! اوس ستا په دې خبره پوره باور نه دی راغلی چې له الله جل جلاله نه پرته کوم بل معبود نشته.

ابوسفيان: که بل الله جل جلاله وای نو نن به زموږ بکار شوی وای.

رسول الله صلی الله عليه وسلم: ايا په دې کې څه شک شته چې زه د الله جل جلاله رسول او پيغمبر يم؟

ابوسفيان: په دې کې لږه شبهه نشته. په هر حال ابوسفيان اسلام ښکاره کړ خو ايمان يې لا ګډوډ وو. مورخينو ليکلي دي چې وروسته بيا سم مسلمان شو. رسول الله صلی الله عليه وسلم پر دغه وخت اسلامي لښکر پر درې برخو وويشه د يوې برخې مشر ابوعبيده بن الجراح رضي الله عنه وه او د بلې برخې زبير بن العوام رضي الله عنه و او د درېيمې برخې سپه سالار خالد بن وليد رضي الله عنه و بيا يې امر وکړ چې نبوي بيرغ دې په حجون نومې ځای ورېول شي او خالد رضي الله عنه ته يې امر وکړ چې له لښکرو سره د مکې پاسنۍ برخې ته راشي دا اعلان وشو چې هر څوک وسله کېږدي او يا د ابوسفيان ځای ته پناه يوسي، يا خپله دروازه وتړي نو هغوی ته به پناه ورکړای شي. سره له دې هم د قريشو يوې ډلې مقابلې ته ملا وتړله او د خالد رضي الله عنه په لښکرو يې د غشو وارونه وکړل چې دوه تنه يکې شهيدان شول، له دې امله خالد رضي الله عنه هم ځوابي حملې ته اړشو، د حملې په نتيجه کې د يوې شيبې وروسته مخالفينو خپل ديارلس تنه مړي په ميدان پرېښودل او خپله يې پښې سپکې کړې. کوم وخت چې محمد صلی الله عليه وسلم د خالد رضي الله عنه د تورو پړکهار وليده نو پوښتنه يې ځينې وکړه، خو وروسته چې ورته څرګنده شوه چې لومړی مخالفينو پر هغوی بريد کړی و نو ويې ويل: د الله تعالی فيصله همداسې وه، د الله جل

(c) ketabton.com: The Digital Library

جلاله شان ته وګورئ هغه دروند حرم چې د بت ماتوونکي ابراهيم خليل الله يادګار و اوس يې په غيږ کې (۳۶۰) بتان ايښودل شوي وو، محمد صلی الله عليه وسلم به هغه يو يو بت د لرګي په څوکه واهه او دا ايت به يې لوسته:

﴿ جَاءَ الحَقُّ وَزَهَقَ البَاطِلُ إِنَّ البَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا ﴾. (الإسراء: ۸۱)

ژباړه: حق راغی او باطل محوه شوو او باطل يو محوه کيدونکی شی دی.
وروسته بيا محمد صلی الله عليه وسلم يوه مهمه خطبه ولوسته چې د اسلام زيات احکام په کې بيان شول.
کوم وخت چې محمد صلی الله عليه وسلم له خطبې نه وروسته حاضرينو ته وکتل نو ويې ليدل چې د قريشو غټان له ټولو نه مخکې ناست دي. په دوی کې هغه خلک هم وو چې د اسلام په بربادۍ او تباهۍ کې يې له هر چا نه زيات زيار او کړاو ګاللی وه. هغه کسان هم پکې وو چې ښه خبره به يې له هغه مبارک سره له کنځلو او د ګلو پرته بل څه نه وه. هغه کسان هم پکې وو، چې د رسول الله صلی الله عليه وسلم په مبارک وجود يې د تورو او نيزو ګوزارونه کړي وو، هغه کسان هم وو چې په لارو کوڅو کې به يې ورته اغزي اچول. هغه کسان هم وو چې د وعظ پر وخت به يې د محمد صلی الله عليه وسلم پوندې او پښې په وينو سرې کولې او هغه کسان هم وو چې د محمد صلی الله عليه وسلم له وينو پرته يې په بل څه تنده نه ماتيدله، هغه کسان هم ناست وو چې مسلمانان به يې په تودو شګو څملول او سينې به يې په سرو کړو مهرونو ور داغلې، رسول الله صلی الله عليه وسلم ټولو ته وکتل او په يوه هيبتناکه لهجه يې ترينه پوښتنه وکړه: تاسې څه پوهيږئ چې زه به له تاسې سره څه معامله کوم؟ دغه خلک که څه هم ډير ظالمان، بدبخت او بې رحمه وو، خو سره له دې هم د خلکو په مزاج ښه پوهيدل، دوی ټولو په يوه غږ وويل: اخ کريم و ابن اخ کريم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته زموږ د پر شریف وروړ او وراره یې د محمد صلی الله علیه وسلم له خوا نه دوی ته هغه ارشاد وشو چې دده له شان سره ورو:
لَا تَثْرِيبَ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ اذْهَبُوا فَأَنْتُمُ الطُّلَقَاءُ.
ژباړه: نن په تاسې هیڅ پړه نشته ځئ ولاړ شئ تاسې ټول ازاد یاست.

د بت ماتول

د همدغه کال د روژې په میاشت کې محمد صلی الله علیه وسلم خالد رضي الله عنه د بنو کنانه قبیلې د عزی بت د ماتولو لپاره ولېږه، خالد رضي الله عنه د محمد صلی الله علیه وسلم د حکم پر اساس دغه بت ټوټه ټوټه کړ.

د اسلام تبلیغ

د مکې مکرمې له فتحې نه یوه میاشت وروسته محمد صلی الله علیه وسلم خالد رضي الله عنه د مسلمانانو د یوې کوچنۍ ډلې د مشر په توګه د بني خزیمه قبیلې خلکو ته د تبلیغ لپاره استولی وه.

د حنین غزا

حنین د مکې او طایف په منځ کې د یو ناو نوم دی، ذوالمجاز د عربو یو مشهور بازار دی چې د عرفات له غره نه درې میله لرې دی. حنین د دغه غره په لمن کې پروت دی ځینې خلک یې د اوطاس په نامه هم یادوي، د مکې فتحه د نورو عربو قبیلو لپاره د زغم وړ نه وه، هوازن او ثقیف په عربو کې ډېرې جنګیالۍ قبیلې وې، څومره به چې اسلام برې مونده،

(c) ketabton.com: The Digital Library

همغومره په هغوی پرېشانه او وارخطا کېدل او د خپل رياست او امتياز د له منځه تللو وېره په ورسره ملګرې کېدله له دې امله د مکې له فتحه کېدلو نه وراندې د هوازن رئيسان په عربو کې وګرځېدل او د اسلام د مخالفت جوش يې په کې را پيدا کړ، دوی د عربو له ټولو قبيلو سره دا قرار داد وکړ چې په مسلمانانو يوه عامه حمله وشي، له دې امله دغو خلکو څلور زره نامتو کسان د مالک بن عوف او دريدبن الصمة په مشری د جګړې لپاره چمتو کړل. او د حنين په ناو کې راټول شول کله چې محمد صلی الله عليه وسلم له دې پيښې نه خبر شو، نو هغه هم لښکر ته د حنين په لورې د تلو حکم ورکړ، د ټول لښکر شمير دولس زرو ته رسيده د لښکر د مقدمة الجيش مشري د خالد رضي الله عنه پر غاړه وه. مسلمانان په دغه ورځ د خپل شمير په زياتوالي ډير غره شوي وو، د ځينو کسانو له خولې نه بې اختياره دا الفاظ ووتل: نن څوک په موږ بريالي کيدای شي؟! خو د الله جل جلاله په دربار کې د دوی دغه ناز ونه منل شو.

﴿ لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللّٰهُ فِيْ مَوَاطِنَ كَثِيْرَةٍ ۙ وَّيَوْمَ حُنَيْنٍ ۙ اِذْ اَعْجَبَتْكُمْ كَثْرَتُكُمْ فَلَمْ تُغْنِ عَنْكُمْ شَيْـًٔا وَّ ضَاقَتْ عَلَيْكُمُ الْاَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ ثُمَّ وَلَّيْتُمْ مُّدْبِرِيْنَ ۝ ثُمَّ اَنْزَلَ اللّٰهُ سَكِيْنَتَهٗ عَلٰى رَسُوْلِهٖ وَ عَلَى الْمُؤْمِنِيْنَ وَ اَنْزَلَ جُنُوْدًا لَّمْ تَرَوْهَا وَ عَذَّبَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا ؕ وَ ذٰلِكَ جَزَآءُ الْكٰفِرِيْنَ ۝ ﴾.

(التوبه:٢٥-٢٦)

ژباړه: او د حنين ورځ درېه ياد کړئ چې تاسې په خپل ډېرښت نازېدلی، خو هغه مو په ښه رانغی او پراخه ځمکه درباندې تنګه شوه بيا تاسې په شا وتښتېدلی او بيا الله په خپل رسول او مسلمانانو تسلي نازله کړه او داسې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لښکرې یې دروليږلې چې تاسې نه لیدلې او کافران یې په عذاب اخته کړل او همدا د کافرانو سزا ده.

خالد رضي الله عنه په دومره میړانه او سربښندنه مقابله وکړه چې ټول وجود یې د زخمونو له امله په وینو سور شو، نولس (۱۹) ځایه یې ټپونه خوړلي وو. له فتحې نه وروسته محمد صلی الله علیه وسلم په خالد رضي الله عنه پسې ګرځیده او پیا پیا به یې داسې فرمایل: که له تاسو نه یوه تن زه خالد ته ور رسولی وای. په پای کې محمد صلی الله علیه وسلم په ځپله خالد رضي الله عنه په داسې حال کې وموندہ چې د زخمونو له لاسه بې سده پروت وو. محمد صلی الله علیه وسلم هغه ته د الله جل جلاله له درباره شفاء وغوښتله، د هغه مبارک د دعاء په برکت خالد رضي الله عنه ډېر ژر روغ رمټ شو.

د طایف محاصره

د حنین پاتې مات شوی لښکر طایف ته پناه وړوړه او هلته یې د جنګ لپاره په تیاریو لاس پورې کړ. محمد صلی الله علیه وسلم د حنین د مال او د جنګ د بندیانو په باره کې حکم وکړ چې په جعران نومې ځای کې دې ټول خوندي وساتل شي په خپله یې د طایف د تلو اراده وکړه. خالد رضي الله عنه یې د لومړي ټولګي د قوماندان په صفت لومړی لیږلی وه، په دغه جګړه کې ډېر خلک ژوبل او ټپیان شول، محاصره شل ورځې اوږده شوه خو ښار فتحه نکړای شو مسلمانان بیرته راستانه شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تبوک غزا

تبوک د يو مشهور ځای نوم دی چې د مدينې او دمشق ترمنځ د مدينې منورې نه تقريباً (۷٦۰) کيلو متره لرې پروت دی، د مؤته له جګړې نه وروسته رومي سلطنت په عربو د حملې اراده کړې وه، غساني کورنۍ چې په شام کې يې د روميانو تر اثر لاندې حکومت کاوه عيسايي مذهبه وه، نو ځکه د روم قيصر ورته د شام حکومت سپارلی و.

د شام د نبطي قبيلې سوداګر به د ښوونه (زيتون) د تيلو د خرڅلاو لپاره مدينې ته راتلل، دوی د مدينې خلک په دې خبر کړل چې روميانو په شام کې ډير زيات لښکر راغونډ کړی دی او د يو کال معاشونه يې ورکړي دي، په دې لښکر کې د لخم جذام، او غسان ټول عرب شامل دي او د سر ټولګی يې تر بلقا پورې را رسيدلی دی، په مواهب لدنيه کې له طبراني نه دا روايت نقل شوی دی چې د عربو رئيسانو هرقل ته په دې مضمون ليک ور استولی وه چې محمد صلی الله عليه وسلم وفات شوی دی او په عربو کې د کاختی له امله خلک له لوږې نه مري د دې ليک له امله هرقل هغوی ته څلوېښت زره لښکر را وليږه، څرنګه چې د روميانو د حملې خبر په ټولو عربو کې خپور شوی و نو له دې امله محمد صلی الله عليه وسلم هم لښکرو ته د چمتو والي حکم ورکړ. له بده مرغه دا کار په داسې وخت کې پيښ شو چې په عربو کې له يوې خوا نه سخته کاختي وه او له بلې خوا نه سخته ګرمي وه. له همدې امله محمد صلی الله عليه وسلم د عربو له ټولو قبيلو نه لښکر او مالي مرستې وغوښتې په اصحابو کې ابوبکر رضي الله عنه ټول مال او اسباب راوړ، عمر رضي الله عنه نيم مال او اسباب راوړی وه او عثمان رضي الله عنه درې سوه اوښان محمد صلی الله عليه وسلم ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړاندې کړل، نورو اصحابو هم تر خپلې وسې پورې ډېرې مرستې وکړې په پای کې محمد صلی الله علیه وسلم له دیرش زره لښکر سره چې لس زره پکې اسونه وو د رومیانو مقابلې ته روان شو په دغه غزا کې خالد رضي الله عنه طلحه رضي الله عنه ، عبدالله رضي الله عنه او ابن عوف رضي الله عنه د یوځ د مختلفو رسالو قوماندانان وو، محمد صلی الله علیه وسلم چې له خپل لښکر سره د تبوک مقام ته ورسیده نو هلته یې شل ورځې تیرې کړې. یوحنا د ایله سردار راغی او په خپله یې جزیه ومنله. دجربا اواذرح نومې سیمو عیسایان هم راغلل او جزیه یې ومنله

اکیدر

په دومة الجندل کې چې د د مشق نه پنځه میله لرې پروت دی اکیدر نومې یو عرب سردار اوسیده دی په دغه سیمه کې د قیصر له خوا نه حاکم و، محمد صلی الله علیه وسلم ، خالد رضي الله عنه له څلورو سوه سپرو سره د هغه نیولو ته ورولیږه کله چې خالد رضي الله عنه دومة الجندل ته ورسیده نو د شپې تیاره خوره شوې وه. اکیدر په خپله کلا کې په عیش او عشرت مشغول و، چې ناڅاپه د کلا لویه دروازه ور ووهل شوه د اکیدر ښځې هغه ته وویل چې د دروازې تر شا یو شین ځنګلي غوایی ولاړ دی او په ښکرو یې وهي، اکیدر د ښکار ډېر شوقي وه له خوښۍ نه یې پورته توپ کړ او ژر بهر ته راووت، خالد رضي الله عنه ورته چمتو ناست وه، اکیدر چې د ښکار په نیت راوتلی وه په خپله د خالد رضي الله عنه په لاس ښکار شو، د هغه ورور حسنان یې د خلاصون هڅه وکړه خو ووژل شو بل ورور یې مصاد خالد رضي الله عنه ونیوه او د محمد صلی الله علیه وسلم حضور ته یې ولیږه خالد رضي الله عنه اکیدر په دې شرط خوشې کړ چې ته په خپله د

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد صلی الله علیه وسلم حضور ته لاړ شه او د صلحې شرطونه ورته وړاندې کړه، همدا لامل وه چې دی بیا له خپل ورور سره مدینې منورې ته راغی او محمد صلی الله علیه وسلم ورته امان ورکړ. په دې توګه د رومیانو حلف مات کړ او د مسلمانانو جزیې ته یې غاړه کېښوده.

د اسلام د بلونکي په حیث د خالد رضي الله عنه ټاکل

خالد رضي الله عنه یوازې د تورې او جګړې اتل نه و بلکې په خطابت کې یې هم ډېر مهارت درلوده، په هغه وخت کې د خطابت فن هم د جګړې او حرب یو ستر توب ګڼل کیده د عربو ستر ستر جنګیالي وژل شوي وو او پاتې نور یې ډله ډله اسلام ته داخلیدل، یوازې د ګوتو په شمیر یو څو قبیلې پاتې وې چې هغوی ته هم د اسلام دعوت او بلنه ورکول کیدله.
له همدې امله محمد صلی الله علیه وسلم خالد سیف الله رضي الله عنه د بنو حارث بن کعب بن مدحج د لارښوونې لپاره ورولیږه د هغه د اغیزمنو خطبو نتیجه دا شوه چې د بنو مدحج ستر ستر سرداران پخپله مدینې ته راغلل او اسلام یې ومانه.
تر دغه ماموریت وروسته محمد صلی الله علیه وسلم خالد رضي الله عنه د یوې تبلیغي ډلې په مشرۍ بنو عبدالمدان نجراني ته د اسلام د دعوت لپاره ولیږه او تاکید یې پرې وکړ چې توره دې باید په تیکي کې وي، تر څو دې مقابل لوری مجبور نه کړي باید کار ترینه وانخلې. خالد رضي الله عنه له خپلې ډلې سره کور په کور وګرځیده او خلک یې د حق لور ته رابلل، د هغه د بې سارې تبلیغ په نتیجه کې توله قبیله په اسلام مشرفه شوه او د نبي کریم صلی الله علیه وسلم حضور ته راغله. د لسم هجري کال په آخر کې رسول کریم صلی الله علیه وسلم د یمن ختیځ او لویدیځ لورې ته یوه یوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډله د علي او خالد رضي الله عنه په مشرۍ ولیږله او بیا یې ورته یادونه وکړه چې په کفارو یواځې هغه وخت حمله وکړي چې لومړی هغوی دربانديې برید وکړي. کله چې هغوی ته تبلیغ وشو نو په ځواب کې یې په خالد رضي الله عنه او د هغه په ملګرو د ښتو او تیږو باران جوړ کړ، خالد رضي الله عنه له ناچارۍ نه د مقابلې لپاره را وواته خو وروسته بیا هغوی پخپله اسلام ومانه.

خالد رضي الله عنه د ابوبکر صدیق رضي الله عنه د خلافت په دوره کې

د رسول صلی الله علیه وسلم له وفات نه وروسته، ابوبکر صدیق رضي الله عنه د مسلمانانو د لومړي خلیفه په توګه وټاکل شو له دې سره سم یو شمېر منافقانو هرې خواته د بغاوت اعلان وکړ، د هغوی شورش او فتنه اچول ډېر خطرناک اقدام وو، خو ابوبکر صدیق رضي الله عنه د پخې ارادې او حوصلې خاوند انسان و، د هغه د عمر زیاته برخه له نبي کریم صلی الله علیه وسلم سره تیره شوې وه، له همدې امله یې پر حق باندې په ثبات او ټینګار کې د ذرې هومره کمښت هم را نغی، د رسول الله صلی الله علیه وسلم خلیفه یوولس جندې جوړې کړې او د یوولس سربښندونکو صحابه وو ته یې ورکړې.

د یوې ډلې بیرغ یې خالد رضي الله عنه ته په لاس ورکړ او د طلیحه د ځپلو لپاره یې ولېږه.

د دویمې ډلې بیرغ یې عکرمه بن ابوجهل ته ورکړ او د مسیلمه بن کذاب مقابلې ته یې ولیږه.

د درېیمې ډلې بیرغ یې مهاجرین بن امیه رضي الله عنه ته ورکړ او ورته ویې فرمایل چې ته یمن ته د اسود عنسي د سر غړوونکي لښکر د ماتولو لپاره لاړ شه، له هغه نه چې وزګار شوې حضرموت ته لاړ شه د بني کنده

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرغړوونکي هم ښه زبون کړه.

څلورم بیرغ یې خالد بن سعید ته ورکړ ورته ویې ویل چې ته د شام پولو ته لاړ شه او د هغه ځای سرغړوونکي قبائیل سمې لارې ته راوبله.

پنځم بیرغ یې عمرو بن العاص رضي الله عنه ته ورکړ او د بني قضاعه په لور یې ولیږه چې د شمال او لویدیځو سیمو عرب وو. دغه خلک له هغو قضاعه وو نه بېل و چې د شام په شا و خوا کې یې استوګنه غوره کړې وه.

د شپږمې ډلې بیرغ یې حذیفه بن محسن الغطفایې ته ورکړ او د اوبا د خلکو مقابلې ته یې ورولیږه.

اووم بیرغ یې عرفجه بني یرتمه رضي الله عنه ته ورکړ او د مهره قبائیلو ته یې ورولیږه او دا یې هم ورته وویل چې وړاندې لاړې نو ته او حذیفه رضي الله عنه سره یو ځای شئ.

د اتمې ډلې بیرغ یې شرحبیل بن حسنه ته ورکړ او ورته ویې ویل چې ته په عکرمه بن ابوجهل پسې ورو ورو ورځه کله چې له مسیلمه نه فارغ شوئ نو د بني قضاعه په لور لاړ شئ.

نهم بیرغ یې معن بن حاجز رضي الله عنه ته ورکړ، هغه یې د بني سلیم او د هغوی هم فکره ملګرو هوازن په لور ولیږه.

لسم بیرغ یې سوید بن مقرن رضي الله عنه ته ورکړ او ورته یې وفرمایل: چې ته د یمن د تعاما نومې سیمې په لور لاړ شه.

یوولسم بیرغ یې علاء بن الخضرمي رضي الله عنه ته ورکړ او بحرین ته یې ولیږه.

دلته په خاصه توګه دغه خبره د یادونې وړ ده چې دغو ټولو ځایونو ته ابوبکرصدیق رضي الله عنه د خپلو استازو په لاس په دې مضمون باندې لیکونه ولیږل چې د اسلام دین ومنئ او سمې لارې ته راشئ که نه نو د خپل ارتداد له انجام نه و ډار شئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د طليحه بغاوت

په سر غړوونکو قبائيلو کې تر ټولو خطرناک شورش د طليحه وه چې د بني طی، جديله او غوث قبيلې يې هم له ځان سره يو ځای کړې وې، د دغو قبيلو ځينې خلک سمدلاسه ورسره ملګري شول او ځينې نورو ورسره د يو ځای کيدو وعده کړې وه، طليحه ډېر مکار او چالاکه سړی وه، هغه په دروا‌غو د نبوت دعوه کړې وه، د لوټ او شوکې ډېر لېوال خلک ورسره يو ځای سره شوي وو د عدي بن حاتم په واسطه باندې د بني طی او جديله قبيلو د هغه ملګرتيا پرېښوده او له مقابلې نه پرته يې اسلام ته غاړه کېښوده. خالد رضي الله عنه له خپل لښکر سره د طليحه په لور روان شو، هغه له ځانه مخکې د انصار دوه نوميالي صحابه عکاشه بن محصن او ثابت بن اقرن د خپل يوځ مشران کړل او د مخه يې ورولېږل، له هغې خوانه د طليحه ورور جيال پر دوی حمله وکړه، خو دواړو نوميالیو په ډېر ثبات او مېړانه ورسره مقابله وکړه د جګړې په پای کې جيال ووژل شو، نورو ملګرو يې چې هغه دا حال وليده د هغه سړی يې په ميدان کې پرېښوده او خپله په تېښته وتښتېدل، طليحه د ورور په مرګ ډېر خواشينی شو په ډېره غوسه يې له خپل بل ورور مسيلمه سر ه د اسلام په لښکر يرغل وکړ، د اسلام نوميالي اتلان عکاشه او ثابت په دغه جګړه کې شهيدان شول، تر څو چې خالد رضي الله عنه را رسيده نو طليحه د اسلام لښکر ته له زيان رسولو وروسته بيرته ستون شوی و، خالد رضي الله عنه د طليحه په دغه عمل له غوسې نه تاو راتاو کيده په همدغه حال کې بزاخه ته ورسيده. طليحه همغلته موجود و دواړو لښکرو خپل صفونه جګړې ته برابر کړل د عربو مشهور پهلوان عينيه بن حصن هم له طليحه سره وو، د هغه تر مشری

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاندې اوه سوه فراریان په نهایت میړانه جنګیدل، طلیحه یو څادر پر سر اچولی وه او د لښکر شاته ولاړ وو، تر ډېره ځنډه پورې د دغې جګړې کومه نتیجه را ونه وتله اخر عینیه په تنګ شو او له طلیحه نه یې پوښتنه وکړه، مهرباني وکړه ووایه چې تا ته جبرائیل راغلی او څه یې درته ویلي دي که نه، طلیحه ورته وویل چې تر اوسه دی نه راغلی مسلمانانو په ډېر جوش او ځوږ سره د خالد رضي الله عنه تر مشرۍ لاندې حمله کوله، د جنګ د دوام په نتیجه کې د طلیحه ملګري بې زړه شول د جګړې فشار شیبه په شیبه پرې زیاتیده اخر عینیه بیا ورغی او پوښتنه یې ترینه وکړه چې جبرائیل راغلی دی که نه، زموږ خو به اوس هر څه پای ته ورسي، هغه ورته وویل هو راغلی وا او داسې یې راته وویل:

ان لک رحاً کرحاه و حدیثاً لا تنساه.

ژباړه: تاسو هم له داسې سختې جګړې سره مخامخ یئ لکه څنګه چې مسلمانان دي او ددې جګړې پیښې به مو هیڅکله هیرې نشي.

عینیه چې د هغه دا خبره واوریده نو له غوسې نه یې اور واخیست او چیغه یې کړه:

قد علم الله ان سیکون حدیث لا تنساه.

ژباړه: بې له شکه الله جل جلاله ته څرګنده ده چې څو شیبې وروسته به داسې پیښې منځ ته راشي چې هیڅکله به یې هیرې نکړئ. په پای کې عینیه له ډېر نهیلۍ نه د خپلې قبیلې خلکو بني فزاره ته یې ناري کړې ای بني فزاره! بس دی، بیرته لاړ شئ، دا سړی پیغمبر نه دی بلکې یو مفسد، حیله باز او درواغجن انسان دی بني فزازه چې هسې هم له جګړې نه په تنګ شوي وو د خپل سردار دا خبره یې چې واوریدله نو په منډه یې پیل وکړ د هغوی له تیښتې سره د طلیحه لښکر هم ماتې وکړه، طلیحه خپله ښځه نوار له ځان سره په اس سوره کړه او اس ته یې پونده ورکړه د تیښتې

(c) ketabton.com: The Digital Library

په حال کې یې خپل لښکر ته وویل: ای خلکو! په چا چې زما په څېر حال راشي نو زما په څېر دې خپله خپله جوړه له ځان سره وتښتوي طلیحه چې د جګړې له میدان نه اس ته پونده ورکړه نو ایله د شام په سرحد کې له اس نه راکوز شو او دمه یې وکړه او په بني کلب کې یې استوګنه غوره کړه، په دې توګه د طلیحه ټول لښکر تیت اوپرک شو او د نبوت له ادعا نه یې لاس واخېست څه موده وروسته هغه ته څرګنده شوه چې هغه ټولو قبائیلو چې د هغه اطاعت یې منلی و، بېرته اسلام ته غاړه ایښې ده نو ده هم له سره اسلام ومانه کله چې عمر رضي الله عنه خلیفه شو نو طلیحه هم د بیعت لپاره راغی، عمر رضي الله عنه د هغه له لیدو سره سم وفرمایل: ته د عکاشه او ثابت په څېر صحابه و قاتل یې، زما زړه هیڅکله درته سپین کیدای نه شي طلیحه ورته وویل: امیرالمؤمنین! ته د هغوی په هکله ولې دومره اندېښمن یې؟ الله جل جلاله زما په لاس هغوی د عزت او درناوې لوړ مقام ته ورسول شهادت یې ور په برخه کړ، خو زه یې هم د هغوی په لاس ذلیل او رسوا نه کړم عمر رضي الله عنه له دې خبرې وروسته د هغه بیعت ومانه او ورته ویې ویل: ای دوکه کوونکیه! کهانت او (چل بازي) څه شوه؟ هغه ځواب ورکړ امیرالمؤمنین! هغه پای ته ورسیده، له عمر رضي الله عنه نه چې راستون شو نو خپل قوم ته راغی، وروسته یې بیا د عراق په جګړو کې له سعد بن ابي وقاص رضي الله عنه سره په ډېره میړانه برخه واخیستله.

ام زمل

ام زمل یوه ډېره ښکلې ښځه وه د بنو غطفان قبیلې د سردار مالک بن حذیفه لور وه، د هغې مور ام قرفه د رسول الله صلی الله علیه وسلم په وخت کې وژل شوې وه او ام زمل د وینځې په توګه بي بي عایشې ته ورکړل شوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وه، خو هغې بیا ازاده کړه، د مور د قتل پیښې یې په زړه کې اور بل کړی وه، له همدې امله، هغې سره هم د پیغمبرۍ د دعوې هوس پیدا شوی وه، ځکه په دې توګه یې کولای شول چې خپل کسات واخلي، د هغې د بې ساري ښکلا او حسن له امله یو زیات شمیر ځوانان پرې را ټول شوي وو، یو شمیر مرتدې قبیلې هم ورسره ملګرې شوې وې، هغه د خپل لښکر په ځواک ډېره مغروره وه، او په دې خبره هم ډېره نازیدله چې د خپل حسن په جادو سره ډېر ستر ستر اتلان د ځان تابع کولای شي.

خالد رضي الله عنه چې د دغې ښایسته بلا له حاله خبر شو نو له خپل لښکر سره ور روان شو، کله چې د هغې استوګنځې ته ورننوتې شول، نو هغه د مقابلې لپاره چمتو وه، دواړه لښکرو د جګړې لپاره صفونه برابر کړل او جګړه پیل شوه، ام زمل په یوه اوښه سپره وه او د جګړې د میدان په منځ کې ولاړه وه، پلویان یې د اوښې له یوې او بلې خوانه را چاپیر شوي وو، په ډېر ثبات او میړانه جنګیدل جګړه به چې هر څومره سختیدله د ام زمل پلویانو به هم همغومره ثبات او میړانه ښودله او هغې به هم ورته پاروونکي وینا کوله او جګړې ته به یې هڅول اخر مسلمانان په دې پوه شول چې تر څو پورې د ام زمل او ښه ولاړه وي دا جګړه به همداسې روانه وي، له همدې امله د اسلام نومیالیو اتلانو د ام زمل د اوښې په لور حمله وروړه د هغې شاوخوا جنګیالي یې تارو مار کړل، په پای کې مسلمانانو د دې مرتدې ښځې د اوښې تانګونه پرې کړل او دا یې پر ځمکه را وغورځوله ام زمل چې د اوښې له کجاوې نه را وغورځیدله نو، د کوم مسلمان په لاس ووژل شوه، ملګرو یې چې د ښکلا بت نسکور ولیده نو دوه یې خپلې کړې او دوه پردې، په یوه شیبه کې له میدانه تري تم شول، په دې توګه د دې شورش اور مړ شو او د عربو له شمال ختیځې برخې نه د ارتداد کمپله ټوله شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسيلمه

مسيلمه د نبوت يو دروغجن مدعي و، له هغه سره د بني حنيفه څلويښت زره سواره ملګري وو، له همدې امله يې په ښکاره توګه بغاوت ته ملا تړلې وه، په يمامه نومې ځای کې يې چې د عربو د سيمې له منځنۍ برخې نه يو څه اندازه د ختيځ لور ته پروت دی، مرکز نيولی و، ابوبکر رضي الله عنه د باغيانو د دغه سيلاب د مخنيوي لپاره عکرمه رضي الله عنه ورليږلی وه خو د هغه له لاسه څه پوره نشول شرحبيل رضي الله عنه چې د هغه له ماتې نه خبر شو نو په لاره کې ايسار شو عکرمه رضي الله عنه چې د خلافت دربار ته د خپلې ماتې خبر وليږه، نو ابوبکر صديق رضي الله عنه سمدلاسه ورته په ځواب کې وليکل چې:

يام چې له هغه ځای نه بېرته را نشي، مسيلمه کذاب پريږده حذيفه او عرفجه رضي الله عنه ته ورشه وروسته تر هغې بيا د يمن په حضر موت کې له مهاجر رضي الله عنه سره يو ځای شه.

شرحبيل رضي الله عنه ته يې وليکل چې خالد بن وليد رضي الله عنه دغې خواته در روان دی تر څو دلته نه وي در رسيدلی هر چيرته چې يې همغلته اوسه، کله چې د مسيلمه کذاب معامله پای ته ورسيده، نو ته بيا د عمر و بن العاص رضي الله عنه مرستې ته چې د بني قضاعه ته ورغلی دی ورشه.

خالد بن وليد رضي الله عنه د مهاجرو او انصارو له يو شمير لښکر سره د مسيلمه د بغاوت د ځپلو لپاره وخوځيده. شرحبيل رضي الله عنه چې د خالد د راتګ خبر واوريده نو د هغه له راتګ نه مخکې يې له پخواني ځای نه کوچ وکړ او د مسيلمه له لښکر سره مخامخ شو، له جګړې وروسته دی هم د عکرمه په څير له ماتې سره مخامخ شو، خالد رضي الله عنه چې له دغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاله خبر شو نو شرحبیل رضي الله عنه یې ملامت کړ له بلې خوانه ابوبکر صدیق رضي الله عنه د مرستې لپاره په دې خاطر چې د شاله خوا نه پرې ثوک برید ونه کړي سلیط رضي الله عنه هم له یو شمیر لښکر سره ور ولیږه.

د یمامې جګړه

خالد رضي الله عنه د مسیلمه کذاب د سیمې په عقربا نومې ځای کې له خپل لښکر سره دیره شو. مسیلمه چې د مسلمانانو د لښکر له راتګ نه خبر شو، نو خپل تومیالی افسر مجاعه بن مراره یې له یوه کوچني لښکر سره د هغوی مقابلې ته ولیږه خو د اسلام ننګیالیو هغه له خپلو ملګرو سره ژوندي ونیوه.

وروسته بیا مسیلمه خپله د جګړې لپاره ځان چمتو کړ خپل ټول مال او اسباب یې د لښکر شاته کیښوده، د مسیلمه زوی شرحبیل د بنو حنیفه د سپر و په مخکې داسې پاروونکي وینا وکړه چې هغوی یې له یوې مخې را وپارول او د جګړې میدان ته یې ور ودانګل جګړه په زښت زیات جوش و خروش پیل شوه، حق او باطل دواړه په پوره مېړانه او سرښندنه جنګېدل د بنو حنیفه له خوا نه لومړی حمله نهار الرجال نومې افسر وکړه په ډېره میړانه د مسلمانانو په صفونو کې ورننوت خو د عمر رضي الله عنه ورور زید بن خطاب رضي الله عنه ورسره مقابله وکړه او ویې واژه، د نهار الرجال له وژل کیدو نه وروسته د بني حنیفه د جګړې شدت نور هم زیات شو هغوی ټول له یوې مخې را وپاریدل، دواړه پوځونه سره لاس و ګریوان شول، د تورو خرپهار او شرنګهار د خلکو غوږونه کڼول، هرې خواته د وینو ویالې بهیدلې د دواړو خواو نه انبار انبار مړي په میدان پرېوتل، مسلمانانو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېره ميړانه مقابله کوله، خو بني حنيفه به شيبه په شيبه په جګړه کې لا پسې توديدل، يو ځل خو يې داسې سخته حمله وکړه چې نږدې و مسلمانان وتښتي، د پوځ مشرانو چې هر څومره زيار ويوسته خو سره له دې هم مسلمانان شيبه په شيبه په شا روان وو، په دغه سخته جګړه کې د مهاجرينو بيرغ وړونکی عبدالله بن حفص رضي الله عنه شهيد شو، د حذيفه غلام سالم رضي الله عنه ور منډه کړه او بيرغ يې بيرته لوړ کړ، د پوځ د افسرانو او ځينې اتلانو د بې سارې اتلوالۍ سره سره هم د مسلمانانو پوځ شيبه په شيبه په شا روان وو، پر دغه وخت چې د مسلمانانو پوځ په پر له پسې توګه پر شا روان وو، بني حنيفه ته په دغه وخت کې دا فرصت په لاس ورغی چې د خالد رضي الله عنه پر خيمه د خپل سردار مجاعه د خلاصون لپاره حمله وکړه، خالد رضي الله عنه د دغې ناڅاپې حملې له امله پخپله هم دې ته اړ شو چې خيمه پريږدي او پر شا ولاړ شي حمله را وړونکي مجاعه ته را ورسيدل، په همدغه لنډه شيبه کې خالد رضي الله عنه مسلمانان بېرته سره را منظم کړل په همدغه شيبه کې چې بني حنيفه د خپل سردار مجاعه په خلاصولو بوخت وو، د الله جل جلاله توري خالد رضي الله عنه داسې پرې را پريووت چې له هغوی نه وار پار خطا شو او خپل سردار يې همغسې په ځنځيرونو تړلی پريښود په ډېره وارخطايي سره په شا ولاړل.

بني حنيفه هم سمدلاسه بېرته خپل صفونه سنبال کړل، بېرته يوه قيامت وزمه جګړه پيل شوه، يوې خوا هم د تېښتې فکر او خيال نه درلوده، په يوه شيبه کې به پر مسلمانانو دومره سختي راغله چې له ورايه به داسې څرګنديده چې اوس به وتښتي، په بله شيبه به بني حنيفه داسې ښکاريدل چې نور يکې څه نه دي پاتې او تيښتې ته چمتو دي، د جګړې په دغه سخت حالت کې د مهاجرينو دوه نوميالي سرداران ابو حذيفه رضي الله عنه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

زید بن خطاب رضي الله عنه شهیدان شول، د حذیفه غلام سالم هم د شهادت لوړه درجه وموندله جګړه په ډېر شدت روانه وه له دوارو خواو نه بې شمیره خلک سره مړه شول، هیڅا هم دا نشوای ویلای چې دا جګړه به د چا په ګټه پای ته ورسیږي، د انصارو مسلمانانو یوه مشر ثابت بن قیس رضي الله عنه چې د جګړې دا حال ولید نو ویې ویل: ای مسلمانانو! تاسې په دې جګړه کې ډېر بد مثال قایم کړ تر دې وروسته یې توره په لاس کې ونیوله د دښمن په صفونو کې ورننوت او دا خبره به یې په لوړ اواز کوله: زما د تورې مزه وڅکئ زه به تاسې ته د صبر، زغم او ټینګار ربښتوني مثال دروښیم په همدې توګه د ډېر سختې جګړې له امله شهید شو، ابو حذیفه رضي الله عنه به په چیغو چیغو نارې وهلې: ای د قران منونکو! په خپلو سربښندنو سره قران ته عزت وروبښئ په پای کې له ډېرې میړانې او سخت جنګ نه وروسته شهید شو د هغه له شهادت نه وروسته د هغه غلام سالم رضي الله عنه د مسلمانانو بیرغ اوچت کړ، او ویې ویل: که نن مې په جګړه کې ثبات او ټینګار ونه ښوده، نو زه به د قران بدترین حامل یمه په پای کې هغه هم شهید شو، براء بن مالک رضي الله عنه د عربو د هغو اتلانو له جملې نه و چې په جګړه کې شا ګرځول یې نه پیژندل هغه چې یو شمیر مسلمانان ورو ورو په شا روان ولیدل نو مخې ته یې ودریده او ورته یې وویل: ای مسلمانانو! زه براء بن مالک یم ما پسې راځئ مسلمانان د هغه له میړانې او اتلولۍ نه ښه خبر وو له همدې امله ورپسې روان شول او په داسې میړانه یې حمله وکړه چې دښمن یې په شا وتمباوه.

د جګړې پر وخت د مسلمانانو لورې ته سخت باد را والوته او شګې به یې پر مخ او سترګو ورشیندلې، چا د زید بن خطاب رضي الله عنه نه پوښتنه وکړه چې اوس څه وکړو هغه ورته وویل: والله زه به نن تر هغه وخته چا سره خبرې ونه کړم چې یا دښمن ته ماتې ورنه کړم او یا الله جل جلاله د شهادت

(c) ketabton.com: The Digital Library

ویاړ راته وبښي، له خپلو ملګرو سره په ډېره میړانه او ثبات وجنګېده په پای کې یې له خولې نه وتلي الفاظ پوره شول او د شهادت ویاړ یې په برخه شو.

خالد رضي الله عنه چې د مسلمانانو افسرانو شهادت او د جګړې شدت ته وکتل نو په زړه کې یې وویل: دا خلک لکه چې په مسیلمه باندې کلکه عقیده لري نو له دې امله تر څو چې هغه د لښکر شاته ژوندی ولاړ وي که دوی ټول مړه هم شي نو له جګړې نه به لاس وانخلي له دغه فکر نه وروسته خالد رضي الله عنه له یو څو تنو ملګرو سره سرونه په تلي کیښودل او د دښمن په لښکر یې آسونه ور پونده کړل په دغه شیبه کې هغوی ټول په ډېر لوړ اواز د محمد صلی الله علیه وسلم ناري وهلې دغه ټولګي د سیف الله په مشرۍ د سیلاب په څېر پر مخ روان و، د دښمن د لښکر هر څوک به یې چې مخې ته راتلل په تورو به یې یوه خوا او بله ګوډو مات غورځول، د بې ساري جګړې او میړانې نه وروسته چې د دښمن د لښکر منځ ته ورننوتل له ورایه یې مسیلمه کذاب ولیده، خالد رضي الله عنه د هغه له لیدو سره سم د هغه نوم واخیسته، غږ یې پرې وکړ او ورته ویې ویل چې له تاسره مې کار دی. هغه ځواب ورکړ چې څه وایي زه دلته یم د الله جل جلاله توره نوره هم ورنژدې شوه، په دې ترڅ کې یې له خپلې خوا نه د صلحې یو څو ډېر نرم شرایط چې د مسیلمه په ګټه و، ورته وړاندې کړل، مسیلمه ډاډه شو چې خالد رضي الله عنه ریښتیا هم د صلحې په نیت راغلی دی، او جګړه زموږ په ګټه روانه ده له دې امله به چې خالد رضي الله عنه هر شرط ورته وړاندې کاوه که څه هم د هغه په ګټه به و خو هغه به مخ بلې خواته واړاوه او دنه یا هو ځواب به یې ورکړ پر دغه وخت خالد رضي الله عنه په کافي اندازه ور نژدې شوی و، د یوه شرط په وړاندې چې هغه مخ بلې خواته واړاوه او دنه ځواب یې ورکړ، نو خالد رضي الله عنه پرې برید وکړ مسیلمه چې د خالد

(c) ketabton.com: The Digital Library

رضي الله عنه د تورې پرک وليده نو په سترګو يې توره تياره راغله او په منډه يې پيل وکړ، پلويانو يې چې د مسيلمه د منډو دوړې وليدلې نو د هغوی پښې هم سستې شوې او تيښتې ته چمتو شول، خالد رضي الله عنه مسيلمه ته ور ناري کړې: مسيلمه! ودريږه دا د صلحې شرطونه خو يو ځل پوره کړه.

خو هغه د خپلې منډې په دوړو کې ورک وو دا خبره يې چې‌رته اوريدله په دغه شيبه کې يو سردار خپل لښکر ته ناري کړې، په باغ کې، په باغ کې يعنې په هغه باغ کې چې د جګړې ميدان ته ډېر نژدې دی پناه واخلئ، له همدې امله ټول لښکر د باغ په لورې منډه کړه، چې ټول ورداخل شول نو د باغ دروازه يې بنده کړله.

پر دغه وخت براء بن مالک رضي الله عنه مسلمانانو ته ناري کړې چې ما په څه چل باندې د باغ منځ ته ور ګوزار کړئ، خو خلکو سره داسې وسيله نه وه چې دا کار يې کړی وای، هغوی ورته ووېل موږ دا کار نشو کولای خو براء رضي الله عنه ورته ووېل: چې حتماً به دا کار کوئ.

په همدغه شيبه کې براء رضي الله عنه د دېوال سرته په خپله ورټوپ کړ، مخکې تر دې چې د باغ د خلکو ورته پام شي هغه د باغ منځ ته ورټوپ کړ د يو څو کسانو چې هغه يوائې وليده نو ترينه را چاپېر شول، خو څرنګه چې هغه ډېر زړور جنګيالی و، نو له هغه سره يې په جګړه، جګړه کې ځان د باغ دروازې ته ورساوه، دروازه يې خلاصه کړه او يو دم پرې د مسلمانانو لښکر رانوت د باغ په هر ګوټ کې په تښتيدلي لښکر باندې د مسلمانانو د تورې پرک د تندر په څېر را پرېوت پيرته يوه سخته جګړه پيل شوه، پر دغه وخت کې يو تن مسلمان پر مسيلمه کذاب باندې د ځانګې او نيزې داسې پوخ ګوزار وکړ چې په بل مخ راپرېوت تر څنګ يې يو انصاري مسلمان هم ولاړ و هغه پرې له ډېره جوشه د توري داسې ګوزار وکړ چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسيلمه کې نور هيڅ هم پاتې نشول د بنو حنيفه قبيلې خلکو چې خپل دروغجن پيغمبر په وينو کې لت پت وليده، نو د جګړې له ډګر نه په تيښته وتښتيدل

د مسيلمه قاتل

خالد بن وليد رضي الله عنه ، د مسيلمه د قاتل پوښتنه وکړه چې څوک و له پلټنې وروسته څرګنده شوه چې مسيلمه د جبير بن مطعم غلام وحشي رضي الله عنه پر نيزه وهلى دى، هماغه وحشي چې د احد په غزا کې يې سيدالشهداء حمزه رضي الله عنه په تکې سره په نيزه وهلى و، دلته يې هم په مسيلمه پسې ځار کړى و چې په پاى کې يې بريالى شو، ددې لپاره چې که الله جل جلاله يې هغه ستره ګناه وبښي جګړه د مسيلمه له وژل کيدو نه وروسته پاى ته ورسيدله، د بنو حنيفه خلکو يوه خوا او بله خوا منډې وهلې، مسلمانانو هم هرې خواته پسې اسونه زغلول پر دغه وخت خالد رضي الله عنه په ځنځيرونو تړلى مجاعه راويوست او د جګړې په ميدان کې يې له ځان سره ګرځاوه خالد ورته وويل: ما ته د خپل سردار مړى راوښيه، مجاعه د مسيلمه مړى پيدا کړ او خالد رضي الله عنه ته يې وښوده خالد رضي الله عنه چې ورته وکتل نو حيران شو چې دغه بد شکله بد مخى او د تيتې ونې خاوند انسان چې په دروغو يې د پيغمبرۍ دعوه کړې وه، څومره ستر خطر يې د اسلام او مسلمانانو لپاره پيدا کړى و.

په دغه قيامت وزمه جګړه کې مسلمانان بريالي شول خو ډېر سخت تاوان يې هم وزغامه د مدينې منورې د مهاجرينو (۳۷۰) تنه شهيدان شول او د انصارو ۳۰۰ تنه نوميالي شهيدان شوي وو. په دغو شهيدانو کې ۳۷۰ تنه صحابه او د قران حافظان وو، د ټولو شهيدانو شمير دولس سوه تنو ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسیده، د اوه زره کسان د عقربا په میدان کې وژل شوي وو او زره نور يې په باغ کې تالا ترغه شول شپږ اوه زره نور يې د تیښتې په ترخ کې مړه او زخمیان شوه په دې توګه کابو یو ویشت زره کسان يې ووژل شول.

بهرنۍ حملې

د اسلامي حکومت کورني بغاوتونه چې پای ته ورسیدل نو ابوبکر صدیق رضي الله عنه د بهرنیو دښمنانو حملو او خطراتو ته پاملرنه وکړه د پارس او روم پاچهۍ د اسلامي هېوادو ختیځ او لویدیځ لوري ته پرتې وې، د دغو هیوادونو په سرحدي بریدونو کې داسې قبیلې پرتې وې چې د هغوی په مرسته ډیرې ځواکمنې شوي وي، ددغو ځواکمنو ګاونډیو هیوادونو لپاره د مسلمانانو پر مختګ د اندیښنې وړ و، هغوی به کله، کله دغه قبیلې د مسلمانانو په وړاندې جنګ او جګړې ته هڅولې او کله کله به کومې سرحدي قبیلې د مسلمانانو د مرکزي حکومت په خلاف بغاوت ته ملا وتړله نو دوی به ورسره په پټه او ښکاره مرسته کوله د شمال لوري ته د شام سیمه او ختیځ لوري ته د عراق سیمه دا دواړه سیمې په حقیقت کې د عراق د بشپړ هیواد برخې وي خو دغه وخت پر شام باندې رومیانو او پر عراق باندې پارسیانو حکومت کاوه.

پارسیانو به تل د مسلمانانو مخالفت کاوه، کله چې د بحرین خلکو بغاوت وکړ، نو هغوی يې په ښکاره توګه ملاتړ وکړ، د بني بکر قبیلې نامتو سردار مثنی بن حارث رضي الله عنه به تل د دغو بغاوتونو د ځپلو او ټکولو هڅه کوله، له مثنی رضي الله عنه سره اته زره پوځ ملګری وو، او د دښمنانو شمېر ډېر زیات و، کافر او نصراني قبائیلو په خپلو منځو کې سره لاس یو کړی و، امیر المؤمنین ابوبکر رضي الله عنه چې له دغو پیښو نه خبر شو نو نیت يې وکړ چې یو ځل بیا د الله جل جلاله توره له تیکي نه راوباسي او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښمن پر مری یې وازمویې له همدې امله یې خالد سیف الله رضي الله عنه د عراق په لوري د مثنی رضي الله عنه مرستې ته ولیږه.

د عراق په لوري پرمختګ

څرنګه چې خالد بن ولید رضي الله عنه ته په خپله رسول الله صلی الله علیه وسلم د سیف الله (د الله توره) لقب ورکړی و نو د همدغه خطاب د برکت له امله به یې چې هرلوري ته مخه کړله نو فتحه اوبری به یې په برخه کیده له همدې امله خالد بن ولید رضي الله عنه مخکې له دې نه چې له یمامه نه روان شي د امیرالمؤمنین ابوبکر صدیق رضي الله عنه په امر د عراق سرحدي ښارو نو لکه فالقیا، باروسما او اولیس ته ورغی د هغه ځای خلکو سمدلاسه اطاعت ته غاړه کیښوده او د صلحې غوښتنه یې وکړه، خالد رضي الله عنه د دغو خلکو صلحه او اطاعت د خپل ستر کار نیکمرغه پیل وګاڼه او د دغې سیمې له حاکم ابن سلویه سره یې صلحه وکړه، د صلحې له تړون نه وروسته خالد رضي الله عنه له خپل لښکر سره د حیره په ښار کې دیره واچوله د حیره د ښار حاکم ایاس ابن قبیصه د پارس د پاچهی د والي په حیث کار کاوه، ایاس د حیره له مشرانو سره د خالد رضي الله عنه حضور ته راغی، خالد رضي الله عنه هغه ته دغه شرایط وړاندې کړل چې یا ایمان راوړه او د اسلام دین ته غاړه کیږده او یا د جزیې ورکول ومنه، که له دغو شرایطو نه یو هم نه مني نو د مقابلې لپاره چمتو شه، د مقابلې په نتیجه کې به توره په خپله فیصله وکړي، خو په یاد کې به هغه څوک چې لومړی یې توري ته لاس کړی وي واجب القتل دی، ایاس ابن قبیصه جزیه ومنله د صلحې له دغه تړون څخه وروسته حیره او شاوخوا سیمې یې د اسلام تر سیورې لاندې راغلي او د جزیې ورکولو ته یې غاړه کیښوده په دې توګه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ال نعمان د حکمرانۍ تر ولسه سیمه له سوونو کلونو څخه وروسته د ساساني دولت له مرئیتوب څخه خلاصه شوه او د یو ازاد هېواد په توګه په عربو کې ورګډه شوه
د فارس د دغه پلان خاکه په خپله ابوبکر رضي الله عنه تیاره کړې وه، هغه خالد رضي الله عنه ته حکم کړی و چې ته د ایله ښار له خوا نه چې حیره ته نږدې و، خپله حمله پیل کړه، عیاض بن غنم ته یې لیکلي وو چې ستا حمله باید د مضیح له ښار نه پیل شي چې د عراق د سرحد په شمالي برخو کې پروت دی له همغه ځای نه د عراق سیمې ته ورننوځي او په پرله پسې توګه ورو، ورو پر مخ ولاړ شئ، تر هغې چې له خالد رضي الله عنه سره یو ځای شئ

عراق ته د خالد رضي الله عنه روانیدل

مثنی بن حارثه رضي الله عنه ته پر فارس باندې د حملې کولو اجازه مخکې ورکړل شوې وه، په دې توګه کله چې خالد رضي الله عنه ور ورسیده د مثنی رضي الله عنه جګړه پیل شوې وه.
د اسلام دواړه ستر سپه سالاران د خلافت د احکامو په تعمیل بوخت شول، خالد رضي الله عنه د خپل دغه ستر کار د سرته رسولو لپاره د خلافت له دربار نه مرسته وغوښتله، ابوبکر صدیق رضي الله عنه یوازې قعقاع بن عمرو تمیمي د خالد رضي الله عنه مرستې ته ورولیږه، کله چې قعقاع رضي الله عنه لاړ نو ځینې خلکو له امیرالمؤمنین نه په حیرانتیا سره پوښتنه وکړه چې خالد رضي الله عنه له تاسو نه مرسته غوښتې وه او تا یوازې قعقاع رضي الله عنه ورولیږه.
امیرالمؤمنین وفرمایل: تاسو په دې مه اریانیږئ، قعقاع رضي الله عنه هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړی دی چې که د ده په څیر یو سربښندونکی په هر لښکر کې وي نو هغه لښکر ماتې نه کوي، په همدې توګه یې د عیاض رضي الله عنه مرستې ته عبد بن عوف حمیري ورولیږه، وروسته یې بیا د سرحدي عربو سردارانو مثنی رضي الله عنه، حرمله رضي الله عنهُ، موادر رضي الله عنه او سلمی رضي الله عنه ته حکم ولیږه چې تاسې ټول به د ایله پر مقام د خالد رضي الله عنه له لښکر سره یو ځای کیږئ، لنډه دا چې له خالد رضي الله عنه سره لس زره زړور جنګیالي له پخوانه موجود و اوس له مثنی رضي الله عنه او نورو سره اته زره لښکر نور هم برابریده، په دې توګه ټول اتلس زره پوځ د اسلام تر بیرغ لاندې راټول شو.

له هرمز سره مقابله

خالد بن ولید رضي الله عنه خپل لښکر په درې برخو وویشه او درې واړو برخو ته یې په جلا، جلا لارو د حملې حکم ورکړ، لومړی برخه یې د مثنی رضي الله عنه په مشری ولیږله او بله برخه یې د عدي بن حاتم رضي الله عنه تر قوماندې لاندې ولیږله او دریمه برخه پوځ یې له خپل ځان سره واخیسته، ټولو ته یې امر وکړ چې درې واړه لښکر به له مختلفو لارونه حمله کوي او په حضیر نومې ځای کې به بېرته سره یو ځای کېږي.
د دغو لښکرو له روانیدو نه مخکې خالد رضي الله عنه هرمز ته داسې لیک وراستولی وو:
که ته اسلام ومنې نو په امن به شې، که چیرې زموږ دا غوښتنه نه منې نو د جزیې ورکولو ته غاړه کیږده او د یوه ذمي په توګه زموږ په پاچهۍ کې داخل شه، که دا هم نه منې نو وروسته بیا به پښیمانتیا هیڅ ګټه درته ونه کړي، پر داسې وخت له ځانه پرته هیڅوک هم مه ملامتوه، ځکه ما له ځان

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره داسې خلک راوستي دي چې په مړینه او شهادت دومره مین دي څومره چې تاسې د ژوند په خوړو مین یئ،

هرمز د دغه لیک او نورو حالاتو خبر په تفصیل سره د ایران پاچا اردشیر ته ولیږه او خپله د خالد رضي الله عنه مقابلې ته د کواظم په لور وخوځیده خو په لاره کې خبر شو چې خالد رضي الله عنه خپلو لښکرو ته په حضیر نومې ځای کې د راټولیدو حکم کړی دی نو له دې امله په ډېره چټکۍ سره د حضیر په لوري وخوځیده او د اوبو پر ځای یې قبضه وکړه.

حضیر د غرونو یو داسې کنډو و چې د فارس په لوري د تلونکو لارو تر ټولو کنډونو ډېر سخت او په څوړه پروت و، د دغه ځای حاکم یو فارسي سردار و چې هرمز نومیده، هرمز به تل په وچه کې له عربو سره جنګیده او د اوبو له لارې به یې هندیانو سره جګړه کوله.

هرمز چې د خالد رضي الله عنه د راتګ خبر واوریده نو د فارس خسرو اردشیر ته یې ځواب ولیږه چې د مقابلې لپاره ټول هېواد چمتو کړي ځکه چې د عربو لښکرې سرحدونو ته رانږدې دي او دا خلک زموږ د تاج او تخت غوښتونکي دي، پخپله یې هم د پوځ په راټولو پیل وکړ، له یو زیات شمیر لښکر سره تر ټولو د مخه د حضیر درې ته راغی، د هغه دا نیت وو چې په همدې تنګ ځای کې د مسلمانانو مخه ونیسي د هغه د لښکر مخکښه برخه د سردار قبا د او انوش جان تر قوماندې لاندې وه، دغه دواړه مشران د ساساني دولت د بنسټ ایښودونکو له نسل څخه وو، د فارس اتلانو د یوې غونډې په ترڅ کې له یو بل سره دا ژمنه وکړه چې د وطن د ساتنې لپاره خپل سرونه قربانوو، خو دښمن تګ ته نه پرېږدو، د هغوی دې ژمنې او تړون په دې توګه عملي بڼه غوره کړه چې ځانونه به یو تر بله په ځنځیرونو سره وتړو په دې توګه که چا غوښتل چې وتښتي نو تښتیدلای به نه شي.

خالد رضي الله عنه ته چې دا څرګنده شوه چې د فارسیانو لښکر کنډو

(c) ketabton.com: The Digital Library

نيولى دى نو اراده يې وكړه چې هغوى غافل كړي او په كوم بل كنډو، ور داخل شي، خو څرنګه چې هرمز ته هم هره ګړۍ خبرونه ورسيدل نو د هرمز لښكر دا ځاى پريښوده هماغه لار يې ونيوله چې خالد رضي الله عنه پرې را روان و، خالد رضي الله عنه چې دا لاره هم بنده وليده نو په همدې دره كې يې په يوه داسې ځاى ځاى ونيوو چې اوبه پكې نه وې، خو هغوى په همدغه حال كې د جګړې تيارى پيل كړ، دا د الله تعالى فضل وه، چې ناڅاپه پر اسمان تورې وريځې را خورې شوې او ښه د خوند باران ووريده. مسلمانانو د باران اوبه ښې پريمانه ذخيره كړي دغه كار هغوى ته غيبي نصرت او تائيد و، ګانه او حوصلې يې لوړې شوې.

د ذات السلاسل كاظمه جګړه

په دې ترځ كې هرمز د جګړې ميدان ته راووت پر اس باندې سپور و او يوه خوا بله خوا يې په ډېر غرور چكر وواهه بيا يې پخپله خالد رضي الله عنه د مقابلې لپاره راوغوښت خو په پټه يې د خپل پوځ سپرو ته امر كړى وه چې كله خالد رضي الله عنه راووت نو تاسو موقعه ته وګورئ او سمدلاسه پرې حمله وكړئ، زموږ مطلب دا دى چې په هره توګه چې وي بايد فتحه وكړو په جنګ كې د غدارۍ مسئله هيڅ مطرح نه ده.
خالد رضي الله عنه وليدل چې د دښمن د پوځ سپه سالار ده ته د مقابلې لپاره نارې وهلې نو سمدلاسه پلى ور روان شو، هرمز چې خالد رضي الله عنه پلى وليده نو خپله هم له اس نه راكوز شو، دواړو يوه پر بل د تورې ګوزارونه پيل كړل.
د هرمز سپايانو وليدل چې خالد رضي الله عنه پر هرمز بريالى كيدونكى دى نو سمدلاسه يې خپل اسونه په چالاكۍ د جګړې ميدان ته راخوشې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړل خو هغوی لا رارسیدلي نه وو، چې سیف الله د هرمز ورمیږ پرې کړ، هغه پر ځمکه ولویده او د حلال کړې مرغۍ په څېر ترپیده د اسلام ستر اتل قعقاع رضي الله عنه چې د خالد رضي الله عنه په لور د ایرانیانو یرغل ولیده، نو د تکبیر یوه کفر لړزوونکي ناره یې وکړه او د غشي په څېر پرې ور خوشې شو. د سترګو په رپ کې یې د هغو خلکو حمله په شا وتمبوله چې په خالد رضي الله عنه باندې د مچیو په څېر راټول شوي وو. مسلمانانو په ډېر جوش باندې پر فارسیانو یرغل وکړ، په هغوی کې یو شمیر سپایانو ځانونه په ځنځیرونو تړلي وو چې ونه تښتي خو سره له دې هم مسلمانانو پرې داسې ورځ راوستله چې تیښتې ته اړ شول، هغوی د هرمز له وژل کیدو سره سم خپله روحیه بایللې وه. د جګړې د زیات شدت په نتیجه کې چې قباد او انوش جان خپل ژوند په خطر کې ولیده نو تیښته یې غوره وګڼله، د هغوی له تیښتې سره نور لښکر هم د جګړې له میدانه پښې سپکې کړې خالد رضي الله عنه د هرمز تاج امیر المؤمنین ابوبکر رضي الله عنه ته ولیږه، ابوبکر رضي الله عنه د فتحې د زېري په اوریدو او د خالد رضي الله عنه د بې سارې میړانې له امله ډېر خوښ شو او د هرمز تاج یې بیرته خالد رضي الله عنه ته وباښه.

حصن المراة

له دې جګړې نه وروسته خالد رضي الله عنه له خپل فاتح لښکر سره مخ په وړاندې لاړ. په خپله د بصرې د پله په میدان کې د لښکر سره ایسار شو او مثنی رضي الله عنه یې په تښتیدلو فارسیانو پسې ولیږه. مثنی رضي الله عنه په ایرانیانو پسې په تلو، تلو کې پر یوه کلا باندې حمله وکړه د دغې کلا مشره یوه ښځه وه د مسلمانانو له ورسیدو سره سمه مسلمانه شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلمانانو د دغې کلا نوم حصن المراة يعني د ښځې کلا کېښوده.
د مسلمانانو لښکر د عامو خلکو له مال او فصل سره هيڅ غرض ونه کړ، نه يې د چا څه لوټ کړل، نه يې د چا فصل خراب کړ او نه يې خلک وځورول، ټول خلک يې په خپل عادي حالت پرېښودل له همدې امله په دغه سيمه کې بشپړ امن او امان منځ ته راغی.

د ثنا د وپالې جګړه

هرمز، له دنيا تير شو خو دهغه ليک اردشير ته رسيدلی و، اردشير د هرمز مرستې ته خپل نوميالی اتل قارن له يو ستر لښکر سره راولېږه، قارن به د مزار سيمې ته را رسيدلی و چې د جنګ له تښتيدلو او ماتې خوړلو سره مخامخ شو، ماتې خوړلی لښکر ورته د هرمز د وژل کيدو غمجنه کيسه وکړله قارن دغه ماتې خوړلی پوځ له ځان سره کړ او د خالد بن وليد رضي الله عنه د لښکر په لورې په مزله بوخت شو، په لاره کې ورسره د قبا د اوانوش جان لښکرې هم ملګرې شوې، دغه بې شميره لښکر د ثنا وپالې پر غاړه ايسار شو
له دې خوا نه مثنی رضي الله عنه په ماتې خوړلي لښکر پسې په کراره، کراره روان وو، هغه د لارې پر سر دوه نورې کلاګانې هم فتحې کړې د هغه د پر مختګ په لاره کې يو ستر سيند خنډ شو، دغه سيند د دجلې د سيند يو ښاخ وو، مثنی رضي الله عنه په ډېر خطرناک حالت کې را ايسار شوی و، دی ناڅاپه له هغه لښکر سره مخامخ شو چې ساسانيانو د هرمز مرستې ته راليږلی و، د هغه سپايانو په ډېره ميړانه مقابله کوله خو د دښمن د لښکر شمير ښبت زيات و، له دې امله په دغه جګړه کې فتحه غير يقيني وه، مثنی رضي الله عنه ډېر پريشانه و چې په دغه وخت کې يې ناڅاپه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خالد رضي الله عنه د توري بريښنا او ځلا وليده چې ميدان ته له خپل لښکر سره را داخل شو. خالد رضي الله عنه پر داسې وخت ميدان ته راورسيده چې د مثنی رضي الله عنه ملګرې نهيلې او نا اميده ښکاريدل د الله توره د بريښنا په څېر د ظلمت پر پلويانو ور ولويده هره خوا به يې چې مخه کړه د دښمن په پوځ کې به يې کوڅې جوړې کړې، فارسيان د خالد رضي الله عنه د حملې له امله داسې وارخطا او تروره شول تا به ويل چې د ميږو په رمه شنه زمريان ور پريوتې دي، په يوه شيبه کې د ساساني پوځ بې شمېره پوځيان او نامتو سرداران د اسلام د اتلانو د توري خوراک شول، په دې ترڅ کې د لښکرو مشر قارن د معقل رضي الله عنه په لاس ووژل شو، انوش جان د عاصم رضي الله عنه په لاس جهنم ته لاړ او د عدي بن حاتم رضي الله عنه مشهور حاتم طايي (د خپل وخت سخاوتمن انسان) په توره د قباد ژوند پای ته ورسيده، د ايراني پوځ د مشرانو له وژل کېدو څخه وروسته په پوځ کې هم نور د مقابلې توان نه و، نه يې د مړو شمير معلوم و نه يې د ټپيانو، يو محدود شمېر په تيښته بريالي شول.

د دغه ستر لښکر د ماتې حال چې اردشير ته تفصيل سره ورسيده نو څمکه يې له پښو لاندې وتښتيده له ډيرې حيرانتيا نه هک پک پاتې شو، چې د لښکر ټول مشران وژل شوي وو.

اخر يې اندرزغر نومې عراقي سپه سالار چې د عربو د بکر بن وائيل له قبيلې څخه و د مسلمانانو د مخنيوي لپاره له يوه زيات شمير لښکر سر مامور کړ ور پسې يې يو بل فارسي سپه سالار بهمن جاذويه هم له يوه ستر لښکر سره راوليږه چې د هغه مرسته وکړي اندرزغر هڅه وکړه او يو ستر لښکر يې په دغه سيمه کې راټول کړ، د سرحدي سيمو عربان چې لا تراوسه مسلمانان شوي نه و او له مسلمانانو سره يې دښمني لرله، هغه يې هم د ساسانيانو تر بيرغ لاندې راټول کړل، نږدې، نږدې د دې سيمې ټول

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځمکوال او کروندګر هم په دغه لښکر کې راټول شول د لښکر د نظم او ترتیب څخه وروسته په ډیر لوړ احساس او جذبه را روان شول او په ولجه نومې ځای کې دیره شول.

دولجه جګړه

خالد بن ولید رضي الله عنه د ښنې ویالې پر غاړه و چې د دغه لښکر له راتلو نه خبر شو، له خبریدو سره سم یې ځان ولجې ته ورساوه او د دښمن پوځ په وړاندې یې صفونه برابر کړل خالد رضي الله عنه له یوه جنګي تاکتیک نه کار واخیسته، یو شمیر لښکر یې د میدان دواړو خوا ته په داسې توګه پټ کیناوه چې دښمن هیڅ پرې پوه نشو د دغه کار له بشپړیدو وروسته یې پر دښمن حمله وکړه. د دواړو لښکرو ترمنځ سخته جګړه پیل شوه دومره سره وجنګیدل چې نور د یوې خوا د جنګیالیو صبر او زغم هم نه وو پاتې د تورو او نیزو د ډیر چلښت له امله د هر یوه لاسونه شل کیدو ته نږدې وو. خالد رضي الله عنه په همدغه حساس وخت کې د میدان دواړو خواو پټو شوو خلکو ته د جګړې امر ورکړ، هغوی ډېر په دمه وو، د سترګو په رپ کې د میدان له دواړو خواو نه پر دښمن راپریوتل په داسې شور او ځوږ یې د تکبیر نارې وهلې چې د فارسیانو ډله سره لاړه، د دغو تازه لښکرو له حملې نه یو شیبې وروسته د فارس د لښکرو حوصلې ځواب ورکړ، یوه او بله خوا تیت و پرک شول له درې خواوونه د مسلمانانو د تورو او نیزو تر بریدو لاندې وو، د تیښتې لپاره یې یوه لاره درلوده او په همغه یې منډې کړې، اندرزغر له ماتې وروسته په دې بریالی شو چې له میدان نه روغ وتښتي خو په داسې وچه او سوځنده دښته ورېرابر شو چې له لوږې او تندې پر مخه را پرېوت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الیس جګړه

د بکر بن وائیل د قبیلې په دغه راز ماتې د عراق په عربي نژاده عیسایانو باندې اور بل شو او د خپل سردار بنو عجلان تر مشرۍ لاندې یې په الیس نومې ځای کې د پوځ په راټولولو پیل وکړ.
د اسلام د ستر سپه سالار خالد رضي الله عنه د لښکرو لا لږه شان دمه هم په برخه شوې نه وه چې یو بل لښکر را څرګند شو، خالد رضي الله عنه لږ شانته پوځ په خپل ځای پرېښود او له نور لښکر سره خپله د دې نوي خطرې مخې ته ورغی، دغه لښکر د بدو او عیسایانو وو چې د جګړې لپاره راغلی و، هغوی په مخکېنۍ جګړه کې ذلت امیزه شکست خوړلی و، غوښتل یې چې د خپلې بې عزتۍ انتقام واخلي، هغوی د ایران له پاچا نه هم مرسته غوښتې وه او هغه هم د خپلو وفادارو قبائیلو د مرستې لپاره بهمن جادویه ورلیږلی و، بدو د غېچ او کسات د جذبې تر اغیزو لاندې جګړه کوله خو د خالد رضي الله عنه په څېر سپه سالار پر خلاف جنګېدل او برې موندل څه اسانه کار نه وو.
د هغه سرتیري مجاهدین په داسې میړانه جنګېدل چې ساري یې نه درلوده، د هرې رسالې سپایې به د برېښنا په څېر په میدان کې ګرځېده راګرځېده، هرې خوا ته به چې د عیسایانو له خوا نه د جګړې فشار زیات شو نو مجاهدینو به بیا همغه ځای ته ځان رسولی و.
پر دغه وخت ناڅاپه د الله توره وځلیده او د بدو د سردار سر له تنه لرې ولوېده، د هغه په وژل کېدو سره د نور لښکر د همت ملا هم کړه شوه، او د تېښتې نیت یې وکړ، خوله هغوی سره د مرستې لپاره راغلو ایرانیانو، هغوی تېښتې ته پرې نښودل، بلکې جګړې ته یې وهڅول، یوه شیبه مقابله جاري وه په پای کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ایرانیانو د مسلمانانو د وژونکو حملو او د تورو بې دریغه ګوزارونو ته ځان ټینګ نه کړای شو، لښکر ته یې د بېرته را ستنیدو نارې ووهلې د جګړې په میدان کې یې بې شمیره مړي پرېښودل خالد رضي الله عنه چې د هغوی دغه حال ولیده نو خپلو جنګیالیو افسرانو ته یې ناري کړې چې بندیان یې کړئ، بندیان یې کړئ او که نه وي ویې وژنئ چې د فتنې ریښې له بیخه ووځي د دغه اواز په اوریدو سره د اسلام اتلان پرې وربریوتل، بې شمېره یې بندیان کړل او په بې شمیره نورو باندې یې میندې بورې کړې په دغه جګړه کې اویازره عرب او غیر عرب وژل شوي وو.

د عراق او عجمو د دغو فتوحاتو خبر چې امیر المؤمنین ابوبکر صدیق رضي الله عنه واوریده نو زښت زیات خوښ شو بې اختیار یې له خولې نه ووتل چې د عربو ښځې به د خالد په شېر بل زوی را نه وړلای شي.

د حیره د خلکو بغاوت

خالد رضي الله عنه ته خبر ورسیده چې د حیره خلکو بغاوت پیل کړی دی، د اسلام نومیالی اتل د دغه خبر له اوریدو سره سم له خپل توریالي لښکر سره له امخیشیا نه کوچ وکړ او د حیره ښار طرف ته په توندۍ سره روان شو، د لښکر ځینې دروند سامان یې په بیړیو کې بار کړ او د سیند له لارې بې حیره ته ولیږه سردار ازادبه په حیره کې د مسلمانانو د مقابلې لپاره موجود و.

هغه چې د خالد رضي الله عنه د راتګ اوازه واوریده نو خپل زوی یې مخې ته ورولیږه هغه د سیند د اوبو مخه بل لوري ته وګرځوله له دې امله د مسلمانانو بیړۍ په ډنډونو کې ونښتلې، خالد رضي الله عنه چې دا حال ولیده نو سمدلاسه یې له ځینو جنګیالیو سپرو سره د فرات سیند، باوقلي نومې سیمې ته ځان ورساوه د ازادبه زوی همدغلته له خپل لښکر سره دیره

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوی و، د اسلام زړور جنګیالي ناڅاپه ور ورسېدل او هغه یې له خپلو ملګرو سره ایسار کړل دی او ملګري یې ووژل شول تر دې وروسته خالد رضي الله عنه د سیند مخه ییرته خپل اصلي لوري ته راوګرځوله، په دې توګه بیړۍ بېرته په اوبو کې روانې شوې او الحیره ته ورسیدلې تر دې وروسته هغوی د ښار په شاوخوا سیمو کې خپل پوځیان خواره کړل او تر خپل کنترول لاندې یې راوستلې د ښار حاکم ازادبه چې د خپل زوی او کسرا له مړینې یو ځای خبر شو، نو په تیښته وتښتیده، مسلمانانو ښار محاصره کړ لږه موده وروسته د ښار خلک د کلابندۍ له حالت نه په تنګ شول او د عیسایي راهبانو په مشوره یې صلحه وکړه. د صلحې د شرایطو له تامین نه وروسته هغوی د جزیې ورکول ومنل.

کله چې د حیره د فتحي کولو کار پای ته ورسیده نو خالد رضي الله عنه د شکرانې په توګه اته رکعته نفل لمونځ وکړ او تر هغې وروسته یې خپلو ملګرو ته وویل: د مؤته د جنګ پر وخت زما په لاس کې نهه تورې ماتې شوې وې، خو څومره سخته مقابله چې له ما سره د فارس خلکو وکړه تر دې مخکې راسره هیچا نه وه کړې.

د فتحي له بشپړېدو نه وروسته خالد رضي الله عنه حیره خپل پوځي مرکز او دارالحکومت وټاکه، دا د مسلمانانو لومړی اسلامي دار الحکومت و چې له جزیرة العرب نه بهر منځ ته راغلی و.

خالد رضي الله عنه تر یو کاله پورې د امیرالمؤمنین په امر په حیره کې پاتې شو، د بې کارۍ دغه زمانه په خالد رضي الله عنه غوندې عامل انسان ډېره سخته تیره شوه، هغه څو ځلې خپلو ملګرو ته ویلي وو، چې که د امیرالمؤمنین ابوبکر رضي الله عنه حکم نه وای نو ما به د عیاض بن غنم راتلو ته چې یو کال کېږي په دومة الجندل کې پروت دی او د سوبې او ناکامۍ احوال یې نه معلومېږي انتظار نه وای ایستلی او نه به مې هغه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل پوځ کې داخل کړی وای کله چې د ډیرې وزګارتیا او انتظار له امله د خالد سیف الله رضي الله عنه د صبر جام په مورګو راواوښت نو له حیره او انباط نه یې یو یو کس راوغوښت، د هغوی په لاس یې یو لیک د فارس د پاچا په نامه ولیږه او بل یې ایراني عمالو ته ورولیږه.

بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ

دا لیک د خالد بن ولید له خوا نه د فارس د پاچا په نوم دی د الله جل جلاله ډېر شکر دی چې ستاسو د پاچاهۍ نظام یې ګډوډ کړ ستاسو مکر او مکاري یې ناکامه کړه او اختلاف یې در کې پیدا کړ، که چېري الله جل جلاله داسې نه وای کړی نو تاسې ته به نور زیان هم در اووښتی وای، اوس ستاسو لپاره غوره لاره دا ده چې زموږ اطاعت ومنئ، که داسې مو وکړل نو موږ به ستاسې له سیمې بلې خوا ته لاړ شو، که نه نو تاسې به له یوه داسې قوم نه ماتې وخورئ چې مرګ یې دومره خوښ دی څومره چې ستاسې ژوند خوښ دی، د ایراني عمالو په نامه یې هم همدغه راز لیک استولی و، ایراني پوځ حیره ته نږدې په انبار او عین التمر کې دیره شوی و.

الانبار

خالد رضي الله عنه د حیره ښار د اسلامي پوځ د مرکز په توګه ټاکلی و، اوس د مسلمانو پوځیانو له پوځي اډې نه په منظمه توګه د ورځې پنځه ځلې د اذان او اقامت، غږ اوریدل کیده خالد رضي الله عنه د یو کال راهیسې په دغه ځای کې میشت و، پر دغه خت کې جریر بن عبدالله بجلي رضي الله عنه هم له خپل پوځ سره د ابوبکر صدیق رضي الله عنه په حکم د خالد رضي الله عنه پوځي اډې ته راغی خالد رضي الله عنه له څه مودې وروسته خپل پوځ

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرتب کړ او د انبارد ښار په لوري وخوځيده.

د اسلام د لښکرو د مقدمة الجيش مشر اقرع بن حابس رضي الله عنه و، نوموړی د جګړې د ميدان ستر اتل وو، دی د يوه داسې خوی څښتن و چې له کفارو سره له جګړې نه پرته يې نور هيڅ نه خوښيدل له همدې امله کله چې هلته ور ورسيده نو سمدلاسه يې له دښمنانو سره جګړه پيل کړه، د انبار ښار د فرات سيند پر څنډه پروت دی دغه ښار په حقيقت کې يوه مضبوطه پوځي کلا وه چې څلورو خواو ته يې ژور، ژور خندقونه کنستل شوي وو، ايراني سپايان له پولادي زغرو سره د دې کلا د هر دېوال د ساتلو لپاره ټاکل شوي وو.

د دواړو خواو پوځونو په ميدان کې سره مخامخ شول او جګړه پيل شوه، د جګړې له پيل نه مخکې اقرع بن حابس رضي الله عنه په خپل لښکر کې زر (۱۰۰۰) تنه تکړه غشي ويشتونکو ته وظيفه ورکړې وه چې د جګړې له پيل سره سم به تاسو د دښمن د مخکيني صف زر تنه په نښه کوئ او له سترګو پرته به يې په بل ځای نه ولئ، دغو زر تنو غشي ويشتونکو خپله ورسپارل شوې دنده په ښه توګه سرته ورسوله د الله جل جلاله په فضل يو غشی هم خطا نشو له دې امله د جګړې له پيل سره د دښمن له صف نه زرتنه رانسکور شول تورو ته لا چا لاس هم نه و وروړی د دښمن پوځ په دغه کار سره ډېر سخت وارخطا شو، له همدې امله مسلمانانو د دې ورځې نوم (ذات العيون) يعنې د سترګو ورځ ايښې ده، د ايرانيانو د پوځ مشر شيرزاد، چې د ساباط والي و، د دغه راز بدې ورځې په ليدلو سره يې سمدلاسه د صلحې غوښتنه وکړه، خو د هغه د صلحې شرايط خالد رضي الله عنه ونه منل، له همدې امله جګړه بيا په ډېر شدت سره پيل شوه، ايرانيانو خپل خندقونه د مسلمانانو د توري له خرپ نه لرې او خوندي ساتلي وو خالد رضي الله عنه سمدلاسه د لښکر ټول کمزوري اوښان او ښاروي حلال کړل او د خندق په

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه تنګه برخه کې يې واچول د خندق يوه برخه يې پرې ډکه کړه او مسلمانان پرې وربوري وتل.

په دغه ځای کې ايرانيانو بيا ډير شديد مقاومت پيل کړ، خو د مسلمانانو د الله اکبر، ريږدېدونکو نارو او د تورو خرپ هغوی په شا وتنبول نږدې و چې تيښتې ته يې اړ کړي، خو شيرزاد بيا هم د صلحې غوښتنه وکړه، خالد رضي الله عنه دا ځل د هغه د صلحې غوښتنه ومنله، د صلحې په تړون کې يو شرط دا وو چې دښمنان به له مال او اسباب نه پرته يوه داسې ځای ته رسول کيږي چې له هغه ځايه د خپل هېواد سرحد ته ور داخل شي، مسلمانانو د هغوی دغه شرط منلی و، له همدې امله يې شيرزاد له خپل لښکر سره د ايران سرحد ته ورساوه او د انبار ښار له ټول پوځي سامان سره مسلمانانو ته پاتې شوه، تر دې وروسته خالد رضي الله عنه د ښار شاوخوا کلي هم تابع کړل.

عين التمر

تر دې وروسته د اسلام دغه ستر فاتح او اتل خالد رضي الله عنه زبرقان نومی سړی د ښار د حاکم په توګه وټاکه او په خپله د عين التمر، په لورې وخوځيده، عين التمر يو ښکلی ښار و چې ايرانيانو پرې حکومت کاوه، له ايرانيانو سره د دغه ښار په ساتلو کې بني ثعلب نومې غير مسلمانه عربي قبيله هم ملګرې وه، دغه قبيلې د نبوت د درواغژن مدعي شجاع پلوی کاوه، د ښار حاکم، د ايران د ساساني کورنۍ د بهرام چوبين زوی مهران و، له هغه سره سربېره پر خپل لښکر د تمر او ثعلب قبيلې او زياد عقه بن عقه نومی سردار هم ملګری و، عين التمر ته چې د خالد رضي الله عنه د راتګ اواز راورسيده، نو عقه مهران ته وويل، له عربو سره عرب په جګړه ښه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوهيږي، ته موږ او خالد، سره پريږده موږ به په خپل منځ کې سره پوه شو. عقه له غير مسلمانانو عربو سره د خالد رضي الله عنه مقابلې ته راووت، دی لا پر اس سپور د خپل لښکر مخکې يوه خوا او بله خوا گرځيده او صفونه يې برابرول، چې ناڅاپه يې په بريښنا وزمه سرعت سره د خالد رضي الله عنه کمند په غاړه کې ورولويده، تر څو په ځان پوهيده بيا د خپل لښکر له مخې نه د مسلمانانو د لښکر مخې ته را رسول شوی وو، د هغه پاتې پوځ چې د خالد رضي الله عنه دغه حيرانوونکي کارنامه وليده نو زړونه يې وښوئيدل او له جگړې پرته يې په ميدان کې د تيښتې گرد پورته شو. مسلمانانو يو زيات شمير ترينه بنديان کړل.

مهران چې د خپلو عربو ملگرو د جگړې له دې ښندونکي ډرامې نه خبر شو، په هغه هم له ويرې خولې راغلې ښار يې پريښوده او وتښتيده، ماتې خوړلي عربان کلا ته ننوتل دروازې يې په ځان پسې وتړلې او له تسليميدو څخه يې انکار وکړ، د اسلام جنگيالي وريسې شول او د کلا خلک يې له څلورو خواوو نه ايسار کړل پر دغه وخت خالد رضي الله عنه څو څو ځلې، هغوی صلحې ته را وبلل، خو هغوی له خپل ضد نه وانه وښتل، خالد رضي الله عنه ډېر په غوسه شو او جگړه يې پيل کړه، د کلا خلک چې د مسلمانانو د توري خرپ وليده نو له تسليميدو نه پرته يې بله چاره ونه ليده، له ښې سختې جگړې وروسته يې امان وغوښته، خو خالد رضي الله عنه د هغوی غوښتنه ونه منله، له يوې شيبې وروسته، هغوی مجبور شول چې له کوم شرط څخه پرته له کلا نه راووځي او وسله وغورځوي، تر دې وروسته عقه او د هغه ځينې سپايان ووژل شول، د عين التمر کلا له يوې معمولې حملې وروسته فتحه کړای شوه.

کلا ته نژدې د عيسايانو يوه کليسا وه چې څلويښت هلکان د عيسايي مذهب د زده کړې لپاره پکې اوسيدل هغوی چې له دغو حالاتو نه خبر شول

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو د کلیسا دروازې يې پورې کړې، خو خالد رضي الله عنه نه يوائې دا چې هغوی ته امان ورکړ، ډېره مهرباني يې هم پرې وکړه.
تر دې فتحې وروسته خالد رضي الله عنه غوښتل چې نور هم پر مخ ولاړ شي او شاوخوا سیمې د اسلامي خلافت مرکز ته تابع کړي، خو پر دغه وخت د عیاض بن غنم رضي الله عنه يو ليک راغی چې د دومة الجندل، له ښار څخه يې خالد رضي الله عنه ته داسې ليکلي وو چې زما د دښمنانو د لښکر شمېر زښت زيات دی تاسو سمدلاسه زما مرستې ته راشئ د دغه ليک له لوستلو وروسته خالد رضي الله عنه ، له خپل خاص لښکر سره د دومة الجندل، په لورې وخوځېده، په حيره کې يې قعقاع رضي الله عنه د حاکم په توګه وټاکه.

د دومة الجندل فتحه

د عیاض رضي الله عنه په مقابل کې د عربو مغروره قبيلې لکه بني کلب، بني غسان، بني تنوخ او د بني ضخيم قبيلې مختلفو کورنيو، صف نيولی و، د جګړې په هکله د اکيدر بن مالک او جودي بن ربيعه ترمنځ اختلاف و اکيدر وويل چې جګړه کول عبث کار دی يا به صلحه وکړو، ضمناً يې دا هم ورته وويل: زه تر تاسو خالد رضي الله عنه ښه پیژنم، په اوسني زمانه کې هيڅ څوک هم له خالد رضي الله عنه نه په جنګ ښه نه پوهيږي او نه د هغه هومره نيکمرغه دی، هر قوم چې له خالد سره مقابله کوي که شمير يې هر څومره وي نو ارومرو به له ماتې سره مخامخيږي نو له دې امله تاسو زما خبره ومنئ او له مسلمانانو سره صلحه وکړئ، اکيدر هغه سړی و چې د مؤته په جنګ کې خالد رضي الله عنه بندي کړی و او هغه بيا له رسول الله صلى الله عليه وسلم سره صلحه کړې وه خو جودي او د ښار نور خلک په دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبره ټينګ ولاړ وو چې ارومرو به له مسلمانانو سره جګړه کوو نو له دې امله يې د اکيدر خبره ونه منله.

اکيدر هغوی سره د مخالفت له امله د هغوی ملګرتيا پرېښودله او غوښتل يې چې له دومة الجندل نه بهر کومې خوا ته لاړ شي له همدې امله د خالد پوځي اډې ته ورغی ځينې خلک وايي چې هغه يې وواژه خو ځينې نور روايتونه وايي چې هغه يې بندي کړ او مدينې ته يې وليږه. د عمر رضي الله عنه په وخت کې خلاص شو او له مدينې نه عراق ته لاړ او هلته يې عين التمر ته نږدې په دويمه، نومي ځای کې استوګنه غوره کړه او د ژوند تر پايه هماغلته اوسيده.

خالد رضي الله عنه له خپلو فاتحو مجاهدينو سره د دومة الجندل ښار بهرني خواته لاړ، په دې توګه له يوې خوا نه عياض بن ربيعه رضي الله عنه سنګر نيولی و او له بلې خوا نه يې د هغوی مخه نيولې وه، جودي بن ربيعه له يوه لښکر سره له کلا نه بهر راووت او له خالد رضي الله عنه سره مخامخ شو، پر همدغه وخت د هغه بل لښکر پر عياض رضي الله عنه حمله وکړه خو د الله مرسته او د مسلمانانو د سربښندنې نتيجه وه چې دواړو لښکرو ماتې وکړه، د خالد رضي الله عنه قهرمانو مجاهدينو جودي ابن ربيعه د لښکر مشر ژوندی ونيو، د هغه پوځ وغوښتل چې له ميدانه وتښتي او کلا ته ننوځي خو د کلا خلکو د مسلمانانوله ويرې نه دروازه بنده کړه په همدغه شيبه کې د اسلام سپايان توري په لاس ور ورسيدل ، يو شمير يې ووژل او يو شمير نور يې بنديان کړل تر دې وروسته يې په کلا حمله وکړه د کلا دننه چې څومره جنګيالي اوسېدل هغه ټول يا ووژل شول او يا بنديان کړای شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حصید، حنافس او مضیح

هغه وخت چې خالد رضي الله عنه په دومة الجندل کې په جګړه بوخت و، د حیره خلک چې د خپل مشر عقه په وژلو خوابدي وو د فارس پاچا ته یې ولیکل چې له موږ سره له حیره نه د مسلمانانو په ایستلو کې مرسته وکړئ، د حیره عربو د لیک له امله د فارس دربار خپل دوه تنه پوځي افسران زر مهر، او زور به له یوه جنګیالي لښکر سره د هغوی مرستې ته راولیږل دغه دوه افسران چې د انبار شاوخواته را ورسیدل، نو د حصید او حنافس عربي قبائیلو ته یې ولیکل چې تاسو هم له خپلو جنګیالیو سره له موږ سره ملګري شئ، قعقاع رضي الله عنه چې په حیره کې د خالد رضي الله عنه پر ځای کار کاوه او له دې حاله خبر شو نو سمدلاسه یې عبد بن فد رضي الله عنه د حصید او عروه رضي الله عنه د حنافس په لوري ولیږل، د دې لپاره چې د دغو دوارو عربو قبیلو لښکرې د فارس له لښکر سره یو ځای نشي هغوی دواړو د دغو عربو قبیلو لارې بندې کړې، په همدغه وخت کې خالد رضي الله عنه هم حیره ته راورسیده.

سره له دې چې خالد رضي الله عنه له دومة الجندل نه په دې نیت را خوځیدلی و چې د فارس د پاچا پر مرکز مداین باندې حمله وکړي خو کله چې دلته راغی او دا حالات یې ولیدل نو د قعقاع رضي الله عنه په مشوره یې پر مداین باندې له حملې کولو نه د مخه دا غوره وګڼله چې لومړی دغه لښکر ته ماتې ورکړي، د همدې پریکړې پر اساس ، قعقاع بن عمرو رضي الله عنه ، تمیمي رضي الله عنه ،او ابو لیلی رضي الله عنه په ډېره چټکۍ سره د زوربه او زر مهر د لښکرو په لور ورغلل له بل پلوه خالد رضي الله عنه ته دا خبر هم را ورسیده چې د عقه د وینې د بدل لپاره هذیل بن عمران په

(c) ketabton.com: The Digital Library

مضیح نومې ځای کې لښکر راټول کړی دی او همدارنګه ربیع بن بحیر هم په ثني او بشرکي پوځونه راټول کړي دي او دا هڅه کوي چې د زر مهر او زوربه لښکرو سره یو ځای شي

د دغو خبرونو له اوریدو وروسته خالد رضي الله عنه هم له خپل زړور او جنګیالي لښکر سره په تمر نومې ځای کې له قعقاع رضي الله عنه او ابو لیلی رضي الله عنه سره یو ځای شو، له هغه ځای نه یې قعقاع رضي الله عنه حصید او ابو لیلی یې حنافس ته ولیږل

د حصید جګړه

قعقاع رضي الله عنه چې حصید ته ورسیده، هلته یې ولیدل چې د زرمهر او زور به لښکرو سنګر نیولی دی او د مقابلې لپاره ځانونه چمتو کوي، قعقاع له رسیدو سره سم پرې حمله وکړه په دې توګه یوه سخته جګړه پیل شوه، د فارسي لښکر یو زیات شمیر خلک ووژل شول، قعقاع رضي الله عنه د یوې بریالۍ حملې په نتیجه کې د زر مهر سر په توره غوڅ کړ، زوربه د اسلام د یوه بل نومیالي او سربښندونکي مجاهد عصمته بن عبدالله رضي الله عنه له خوا نه ووژل شو، په دې توګه ایرانیانو ماتې وکړه او د وارخطایې په حالت کې یې په تیښته پیل وکړ، د تیښتې پر وخت یو زیات شمیر د مسلمانانو له خوانه ووژل شول او یو شمیر نور یې ژوندي ونیول یو زیات شمیر یې د تیښتې په حالت کې حنافس ته ورسیدل، هلته یې لا د پښو تناکې نه وې ښې شوې چې ابولیلی رضي الله عنه ور ورسیده، د حصید جګړه یې بیرته په ذهن کې را ژوندی شوه دلته هم له همغه راز تباهۍ او مرګ ژوبلې سره مخامخ شول لنده دا چې له دې ځای نه هم د یوه بوذان نومې افسر په مشرۍ مضیح ته وتښتیدل، هلته له هذیل بن عمران سره چې د نا مسلمانه عربي

(c) ketabton.com: The Digital Library

قبيلو لښکر يې راټول کړې و يو ځای شول.
خالد رضي الله عنه چې د فارس د لښکر د ماتې، تيښتې او په مضيح کې د هذيل بن عمران له لښکر سره د يوه ځای کېدو له حاله خبر شو نو په پرده کې يې قعقاع رضي الله عنه ابو ليلي رضي الله عنه ، عبد رضي الله عنه او عروه رضي الله عنه د اسلام د لښکر افسرانو ته وليکل چې په يوه ټاکلي شپه ټول مضيح ته را ورسيږي په خپله هم په همغه ټاکلي نېټه مضيح ته روان شو.

د مضيح جګړه

د اسلامي پوځ ټول افسران په همغه ټاکلي شپه مضيح ته را ورسېدل، د شپې په تياره کې يې له څلورو خوانه د هذيل پر لښکر يرغل وکړ، د هغوی ټولو د الله اکبر نعرو د هذيل له ويدو لښکريانو نه وار پار خطا کړ، کله يې چې د تکبير نارې تر غوږ شوې او سترګې يې وغړولې، نو له ځلنده تيرو تورو سره مخامخ شول، خواران ډېر پريشانه او وارخطا شول، تر څو يې ځانونه خوځول، مسلمانانو بيا سم نيمايې له تورو نه تير کړي وو، د دغه لښکر زياته برخه ووژل شوه يوازې د هذيل د ډلې يو څو تنه په تيښته بريالي شول.
خالد رضي الله عنه ته دا څرګنده وه چې ربيعه بن بحير، په ثنی او بشر نومې ځای کې له خپل لښکر سره ديره شوي دي، له همدې امله يې د مضيح له فتحه کولو نه وروسته سمدلاسه له قعقاع رضي الله عنه او ابوليلی رضي الله عنه سره يوه شپه وټاکله په خپله يې هم په همغه ټاکلي شپه ځان ثنی ته ورساوه او له درې خواو نه د ربيعه په لښکر را پريوتل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ثنی او بثر فتحه

د ربیعه په وېده لښکر ناڅاپه د تورو تندر را ولوېده، د شپې تیارې او د تیرو تورو خرپ، دغه لښکریان دومره وارخطا کړل چې هیڅ یې هم له لاسه پوره نشول ټول لښکر د شپې تیارې او تیروتورو وخوړ، څه جنګي وسایل او سامان چې په ښار کې وو، هغه د اسلام جنګیالیو ترلاسه کړل، چې د غنیمت د قانون پر اساس پنځمه برخه د جنګ له بندیانو سره مدینې منورې ته ولیږله د دې جګړې په بندیانو کې د ربیعه بن بحیر، لور صابحه هم وه، هغه په مدینه کې علي رضي الله عنه په بیه واخیستله او په نکاح یې کړله، دې میرمنې نه د علي رضي الله عنه دوه اولاده عمر بن علي رضي الله عنه او رقیه بنت علي رضي الله عنها پیدا شول،عمر رضي الله عنه بن علي د پنځوس کلونو په عمر وفات شو

تر دې فتحې وروسته خالد رضي الله عنه له بثر، نه د رحناب، په لور روان شو، په رحناب کې د عقه زوی هلال، له خپل لښکر سره موجود و، خو ملګرو یې چې د اسلام د لښکرو اوازه واوریدله خپل مشر یې په میدان پرېښوده او په تیښته وتښتېدل، هلال چې دا حال ولېده، نو خپله یې هم ځان ټینګ نه کړای شو، په رحناب کې د اسلام له جنګیالیو سره هیڅ مقابله ونه کړه، له دې امله خالد رضي الله عنه د فراض د ښار په لوري وخوځیده

(c) ketabton.com: The Digital Library

د فراض جګړه

د خالد رضي الله عنه د ناڅاپي او تباه کوونکو بریدونو خبر د عراق په ټولو سیمه کې خپور شوی وه، له همدې امله د شاوخوا ورې غټې قبیلې چې په دښتو کې اوسیدلې د یرې سختې ویرې اخیستې وې، هغوی خپل خیر په دې کې ولیده چې له مسلمانانو سره صلحه وکړي.

په دې توګه به چې د خالد رضي الله عنه لښکرې هر ځای ته رسیدلې نو د هغې سیمو اوسیدونکو به اسلام یا جزیې ته غاړه ایښودله خالد رضي الله عنه له خپل پوځ سره د فرات د سیند تر څنګ د شمالي سیمو په لور حرکت وکړ، په لاره کې زیاترو قبیلو ورته د اطاعت سرونه ټیټ کړل په همدې ترڅ کې فراض ته ورسیده فراض هغه سیمه ده چې د شام، عراق او الجزیره بریدونه یکې سره یو ځای شوي دي دغه سیمه د عراق او شام په انتهایي شمالي برخه کې پرته ده، که عیاض بن غنم دومة الجندل فتحه کړې وای، نو ښایي خالد رضي الله عنه دغه ځای ته نه وای راغلی، ځکه د ابوبکر رضي الله عنه نظر دا نه و چې شام او عراق دې دواړه فتحه شي هغه یوازې دا غوښتل چې د دواړو هیوادونو په سرحدي پولو کې دې چې له جزیرة العرب سره نښتې دي، امن او صلحه وي چې ایرانیان او رومیان له دغه لوري نه پر عربو برید ونه کړای شي، خو الله جل جلاله ته دا منظوره وه چې دغه دواړه هیوادونه د خالد رضي الله عنه په لاس فتحه شي او د اسلام بیرغ پکې اوچت شي له همدې امله داسې اسباب او عوامل پیدا شول چې خالد رضي الله عنه تر دغه ځایه راشي او په دې توګه مسلمانانو ته له بري خوانه پر شام باندې د یرغل لاره پرانیستل شوه، د ایراني سرحدونو له لارې ورته پر رومیانو باندې د برید لاره خلاصه شوه، دا یو داسې معجزه وزمه کار و

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د ابوبکر رضي الله عنه په خيال کې هم نه تيريده اخر دغه ستره کارنامه د عراق او شام فتحه د داسې اتل مسلمان په لاس سرته ورسيده چې په رښتيا هم د عربو او عجمو ښځو د داسې زوی له راوړو نه عاجزې دي، خالد رضي الله عنه په فراض کې يوه مياشت تم شو.

په فراض کې له رومیانو او ایرانیانو نه پرته ډیرې نا مسلمانه عربې قبیلې هم راټولې شوې وې، دغو ټولو په ګډه سره يو ستر لښکر جوړ کړی وه، دغه خلک د خپل لښکر په ځواک او برې دومره غره وو چې د اسلام د جنګياليو مجاهدينو مخې ته پخپله راووتل.

خالد رضي الله عنه هم په توندۍ سره ځان د فرات سيند غاړې ته ورساوه، له شيبه وروسته ډېره خونړۍ جګړه پيل شوه، د اسلام نوميالیو مجاهدینو په دواړو لاسونو داسې توري چلولې چې روميان ورته ګوته په غاښ شول او يوه شيبه وروسته يې په ډېره وارخطايۍ له ميدانه وتښتېدل، د هغوی تر څنګ ايرانيانو او عربو هم د خالد رضي الله عنه د ملګرو د تورې خرب ته ځان ټينګ نه کړای شو، هغوی هم له یوې شیبې وروسته وربسې له ميدان نه ښپې سپکې کړې، مسلمانان هم وربسې شول د جګړې ميدان هم ښه پراخه وو، څومره چې هغوی تښتېدل، هومره دوی هم وربسې و، خالد رضي الله عنه خپلو فاتحو مجاهدينو ته حکم وکړ چې تر څو ما امر نه وي کړی تر هغې مو خپلې تورې ښې بې دريغه چلوئ له همدې امله د دښمن د وژل شوو شمېر په دغه جګړه کابو سل زره تنو ته رسيږي.

له دې سترې فتحې نه وروسته خالد رضي الله عنه تر لس ورځو پورې په فراض کې ميشت شو، تر هغې وروسته له خپل فاتح پوځ سره د ۱۲ هجري کال دذی القعدې په ۱۵ نېټه بېرته حيره ته راستون شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر شام باندې حمله

ابوبکر صديق رضي الله عنه د ۱۳ هجري ۶۳۶ ميلادي کال په پيل کې پر شام باندې له څو خواوو نه د حملې حکم وکړ، ابو عبيده رضي الله عنه ته يې پر حمص باندې، يزيد بن ابوسفيان رضي الله عنه ته يې پر دمشق، شرحبيل رضي الله عنه ته يې پر اردن او عمرو بن العاص رضي الله عنه ته يې پر فلسطين باندې د حملې حکم ورکړی و د دغو ټولو پوځي افسرانو تر قوماندې لاندې پوځ شمير څلورويشت زرو تنو ته رسېده.
د اسلام دغه ننګيالي مجاهدين چې د عربو له بريدونو نه واوښتل نو قدم په قدم يې د روميانو له پوځ سره مقابله پيښبه شوه ځکه هغوی لا د مخه د جګړې لپاره ځان چمتو کړی و، پر دې سربېره د روم قيصر له ټول هېواد نه پوځونه راټول کړي وو او د جلا جلا افسرانو په مشرۍ يې د مسلمانانو مقابلې ته را استولي وو، د دغو حالاتو په نظر کې نيولو سره د اسلام افسرانو پريکړه وکړه چې ټول پوځونه بايد يو ځای شي او اميرالمؤمنين ابوبکر صديق رضي الله عنه ته يې وليکل چې د مرستې لپاره نور پوځونه راوليږي له همدې امله خالد رضي الله عنه هم چې د عراق د فتحه کولو قومانده ورکړي شوې وه له هغه ځايه دمشق ته راروان شو، له بل پلوه د روم قيصر هم د مسلمانانو د مقابلې لپاره يو ستر پوځ راليږلی و، دغه پوځ چې اجنادين نومې سيمې ته راورسيده نو هماغلته يې د جګړې لپاره ترتيبات پيل کړل.
خالد بن وليد رضي الله عنه او ابو عبيده بن جراح رضي الله عنه له خپلو لښکرو سره د اجنادين په لوري وخوځيدل نورو افسرانو ته يې وليکل چې اجنادين ته ځان را ورسوي په دې توګه شرحبيل رضي الله عنه ، يزيد رضي

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله عنه او عمرو بن العاص رضي الله عنه هم په خپل وخت اجنادين ته راورسيدل، خالد رضي الله عنه تر ټولو د مخه حمله وکړه له يوې ډيرې اوږدې او خونړۍ جګړې وروسته چې درې زره مسلمانان پکې شهيدان شول فتحه وشوه دغه جګړه د ۱۳ هجري کال د جمادي الاول په ۲۸مه نېټه پيښه شوې وه.

خالد رضي الله عنه چې له دغې جګړې نه خلاص شو نو بېرته يې د دمشق لورې ته مخه وکړه، هلته چې ورسېده نو ښار يې له هرې خوانه محاصره کړ، دغه محاصره دابوبکر صديق رضي الله عنه په وخت کې پيل شوه، خو فتحه يې د عمر رضي الله عنه په وخت کې پای ته ورسيدله.

د دمشق جګړه

دمشق د شام ستر مرکز و، څرنګه چې عربان له ډېرو پخوا زمانو نه د سوداګرۍ لپاره دمشق ته راتلل، نو د دغه ښار د عظمت او ښکلا اوازه په ټولو عربو کې خپره وه، له همدې امله خالد رضي الله عنه په ډېر اهتمام سره د ښار د کلابندۍ پلان جوړ او عملي کړ، د ښار د سترو دروازو د ساتنې لپاره يې هغه ستر ستر افسران وټاکل چې د شام د ګڼو ولايتونو د فتحه کولو لپاره ټاکل شوي وو، په دې توګه عمرو بن العاص رضي الله عنه د توما او شرحبيل رضي الله عنه د الفراديس، ابوعبيده رضي الله عنه په الجاثيه دروازو باندې وټاکل شول، په خپله خالد رضي الله عنه ، له پنځه زره پوځ سره باب الشرق ختيځې دروازې ته نږدې ديره شو.

عيسايانو چې د دغې محاصرې انتظامات، ترتيبات او سختي ولېدله، نو همت يې بايلوده، د هغوی جاسوسان به د مسلمانانو د لښکر منځته راتلل او ليدل به يې چې پوځ په ډېر خوښۍ او ځوږ سره د دې فتحې لپاره ليواله

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي هر سپايي د ثبات او ټينګکار اتل ښکاري، خو سره له دې هم د روميانو زړونه په دې ډاډه وو چې هرقل لا ژوندی دی او له حمص نه مرستيال پوځونه را خوځيدلي دي.

خالد رضي الله عنه ضرار ته له دوه زره سورو سره حکم وکړ چې ته به د اسلام د لښکر د ساتنې لپاره شاوخوا ته ګرځې راګرځې خو ضرار رضي الله عنه عرض وکړ، چې دغه کار خو بالکل زما د طبيعت خلاف دی، زه خو له دښمن سره مخامخ جګړې ته ليواله يم، خالد رضي الله عنه ورته وويل چې تا ته اجازه ده هر چېرته دې چې دښمنان پيدا کول له توري نه يې تيروه.

عيسايانو فکرکاوه چې د عربو خلک د ژغملو توان نه لري نو له دې امله که موږ لږ شان جګړه اوږده کړو له يوې خوا به ژمی راشي او دا خلک به له يخنۍ نه تنګ شي او له بلې خوا به د قيصر پوځونه هم زموږ مرستې ته راشي، خو د دوی دواړه اميدونه له خاورو سره برابر شول، ځکه مسلمانانو د يخنۍ په وړاندې داسې مقاومت وښوده چې په حملو کې يې هيڅ کمی را نغی او له بل پلوه خالد رضي الله عنه ذوی الکلاع نومي افسر له يوه تکړه پوځ سره له دمشق نه يو ميل لرې وليږه چې که دمشق ته مرستيال پوځونه راشي مخه يې ونيسئ او موږ پرې خبر کړئ له همدې کبله هرقل چې کوم پوځونه له حمص نه راليږلي وو د هغوی مخه ونيول شوه. جګړه له څلورو خوانه په ښار باندې پيل شوې وه، د دمشق خلک له هرې خوا نه کلابند وو، يو شمير خلکو يې د صلحې مشوره وکړه، خو د ښار مشر توما دغه خبره ونه منله.

په پای کې د ښار خلکو توما ته وويل چې موږ به تر څو پورې په دغه راز حالت کې ژوند کوو يا له کلا نه بهر شه او له دښمنانو سره مقابله وکړه يا پاچا ته د مرستې لپاره ليک ور واستوه، توما هغوی ته وويل: کله چې مسلمانان پر ښار حمله وکړي نو موږ به د ديوالونو له سره پر هغوی باندې د غشو او تيږو باران جوړ کړو، په دې توګه به يو څو ورځې تيرې شي او مرستيال پوځونه به راورسيږي، کله چې له مرکز نه دغه مرستيال پوځونه راورسېدل نو بيا به له کلا

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه بهر پر هغوی یوه سخته حمله وکړه او ماتې یې ورکړه.
یوه ورځ همداسې تیره شوه خو بله ورځ د اسلام برمیالیو مجاهدینو له ځلور خواوو نه پر کلا باندې د غشو او تیږو باران جوړ کړ، په دغه منځ کې د شرحبیل بن حسنه رضي الله عنه څو ملګري زخمیان شول او ایبان بن سعید رضي الله عنه په شهادت ورسیده د ایبان رضي الله عنه ښځې چې د خپل میړه د شهادت خبر واوریده نو په وسله یې ځان سنبال کړ او د شرحبیل رضي الله عنه په لښکر کې داخله شوه، د ښار مشر توما چې د شرحبیل رضي الله عنه ملګري ټپیان او خواره واره ولیدل نو له خپل یوځ سره له دروازې نه بهر راووت شرحبیل رضي الله عنه چې توما ولیده نو خپلو ملګرو ته یې وویل چې لږ پر شا ولاړ شئ هغوی چې لږ پرشاولاړل نو توما داسې فکر وکړ چې مسلمانانو شکست خوړلی دی او تښتي، خو یوه شیبه وروسته د اسلام جنګیالي بیرته د توما له ملګرو نه راتاو شول، د ایان بن سعید رضي الله عنه ښځه هم لږ شان لرې ولاړه وه پر دښمنانو یې د غشو باران جوړ کړی وه، د هغې یو ګوزار هم نه خطا کیده.
توما چې لږ رامخکې شو نو له شرحبیل رضي الله عنه سره مخامخ شو، دواړو خپلې تورې له تیکې نه راوایستلې او پر یوه بل یې ګوزارونه پیل کړل، توما په پرله پسې توګه په شرحبیل رضي الله عنه ګوزارونه کول، خو شرحبیل رضي الله عنه هم په ډېره میړانه دفاع کوله، پر دغه وخت د سعید بن ایان رضي الله عنه ښځې د توما سترګه په نښه کړله، او د غشي په یو ګوزار یې پرې سوری کړه، په دغه کار سره توما د وار خطایۍ په حالت کې پر شا ولاړ او له خپل لښکر سره یې د کلا په لوري منډه کړه مسلمانان هم ورپسې شول، خو کلا ته چې ورننوتې شول نو د کلا خلکو پرې له پاسه د تیږو او غشو باران جوړ کړ په دغه الغاء تلعاو کې توما بیرته له خپل لښکر سره کلا ته ننوت او دروازې یې په ځان پسې وتړلې خو ورځې وروسته د اسلام دښمنانو د شپې له خوا نه له هرې دروازې نه یوه یوه رساله پر مسلمانانو باندې د شبخون لپاره راولیږله خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

خالد رضي الله عنه کله دومره بې خبره وو چې دښمن یې په دومره معمولي پلان رانښکیل کړای شي، هغه مخکې تر مخکې په هره خیمه کې وسله وال ساتونکي ټاکلي وو، هغوی په ډېر دقت سره څوکۍ کوله سربېره پر دې یې ضرار بن ازور رضي الله عنه هم له دوه زره سپرو سره د دغه کار لپاره ټاکلی و، له همدې امله څنګه چې دښمنان له کلا نه را ووتل، مسلمانانو ورته ځانونه چمتو کړل له هرې خوانه یې په ډېره مېړانه ورسره مقابله وکړه، په زرګونو تنه دښمنان په دغه شپه ووژل شول، په دغه جګړه کې د شرحبیل رضي الله عنه مېړانه د ستاینې وړ ده.

د دمشق فتحه

د شپې له ناڅاپي یرغل نه چې دغه جګړه پیل شوه ټوله ورځ یې دوام وکړ، د اسلام دښمنانو په زرګونو مړي په میدان کې پرېښودل او دې ته اړ شول چې بېرته کلا ته ننوزي، د هغوی مشر توما چې د خپل لښکر ماتې ولیده چې کلا ته ګوډ او مات راننوتل نو ډېر سخت خپه شو او ویرې واخیست، هغه دا ګومان کاوه چې د شپې په همدغه ناڅاپي حمله به د مسلمانانو کار پای ته ورسوم، خو سربېره پر دې چې مسلمانان یې د کلا له دروازونه یو ګام په شا تګ ته اړ نه کړای شول، پخپله یې هم ډېر مالي او ځاني تاوان ولیده.
د کلا نورو مشرانو چې د جګړې نتیجه ولیده، په ډېره غوسه یې توما ته وویل، موږ خو مخکې درته ویلي وو چې مسلمانانو ته په جګړه کې څوک ماتې نشي ورکولای. که اوس هم ته زموږ د صلحې مشوره نه منې نو موږ به پخپله له مسلمانانو نه امان وغواړو، توما هم چې د جګړې نتیجې یې د ثبات پښې ښویولې وې، د هغوی مشورې ته له ناچارۍ نه غاړه کېښوده، ابو عبیده رضي الله عنه ته راغی او د صلحې غوښتنه یې وکړه، ابو عبیده رضي الله عنه د هغه د صلحې غوښتنه ومنله خو خالد رضي الله عنه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

صلحې له تړون نه خبر نه و، هغه په خپل خاص جنګي مهارت سره ختیځه دروازه ماته کړه او ښار ته له خپلو تورزنو سره ورننوت په یوه شیبه کې یې د اسلام په زړکونو دښمنان له تورو تېر کړل.

ابو عبیده رضي الله عنه چې دمشق ته د خالد رضي الله عنه له ننوتلو نه خبر شو نو سمدلاسه یې هغه د صلحې له تړون نه خبر کړ، خالد رضي الله عنه په دې خبره حیران شو چې دا څنګه صلحه شوه، موږ خو ښار ته د تورې په زور را ننوتلي یو، خو په پای کې دا پرېکړه وشوه چې توما او د هغه ملګري دې له کلا نه ووځي، په دې توګه د دمشق ښار د اسلام د ننګیالیو مجاهدینو په لاس فتحه شو د دې پر تمیني فتحې خبر د غنیمت له مال سره د اسلامي خلافت مرکز ته واستول شو.

د خلافت مرکز ته د استازي له رسیدو نه څو ورځې د مخه امیرالمؤمنین ابوبکرصدیق رضي الله عنه وفات شوی وه او د هغه پر ځای عمر رضي الله عنه د خلافت چارې سنبال کړې وي هغه چې د دغې سترې فتحې خبر واورېده نو ډېر خوښ شو.

د شام عامل

د اسلام د دغه ستر فاتح او مجاهد جنرال خالد بن ولید رضي الله عنه د تورې په خرپ سره تر شپاړسم هجري کال پورې ټول شام د اسلامي خلافت یوه برخه شوه، د شام تر فتحه کولو وروسته د دې خبرې لپاره هم ضرورت و، چې هلته د خلافت له خوا نه یو تورزن او مدبر حاکم وټاکل شي چې دغه نوی مسلمانه سیمه اداره او کنترول کړای شي، په دغه کار کې هم خالد رضي الله عنه پوره پوره برخه واخیستله، د شام خلکو ته که د خالد رضي الله عنه د تورې جوهر د جګړې په میدان کې ښکاره او تثبیت شوی و نو، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت په تدبر او سالمه اداره کې هم د هغه په اسلامي اخلاقو او جوهر معترف شول، خالد رضي الله عنه د اسلامي خلافت د دربار له خوا نه د شام د هغې برخې عامل یعنې ستر حاکم وټاکل شو چې د روم د پاچا هرقل د امپراطورۍ بریدونه ترې نه پیل کیږي، خالد رضي الله عنه په دغه سرحدي سیمه کې چې کلونه کلونه یې د رومیانو د برچې او نېزې تر سیورې لاندې ژوند کړی وه داسې نظم او انتظام منځته راوسته چې هیڅکله هم چا د فتنې او شرارت را منځ ته کولو ته زړه ښه نه کړای شو.

خالد رضي الله عنه کابو په یو سلو پنځه ویشت (۱۲۵) جګړو کې ګډون کړی وه، حملې یې کړي دي او مقابلې یې کړي دي، د هغه وخت حمله او یا دفاعي مقابله هم د نن ورځې د جنرالانو په څېر نه وه چې د میز پر سر د جګړې نقشه او پلان جوړ کړي او په خپله ورته په کوم ګوښه ځای (Operation Room) یا د عملیاتو خونه کې بې غمه او خوندي ناست وي.

د خالد رضي الله عنه زیاتره جګړې داسې دي چې په هغو کې تر هر چا مخکې دی د جګړې میدان ته ور وتلی دی او د دښمن له خطرناکو اتلانو سره یې پنجه ورکړې ده، د مؤته په جګړه کې د خالد رضي الله عنه په لاس کې نهه (۹) تورې ماتې شوې وې، لکه څنګه چې درنو لوستونکیو ولوستل په زیاتره جګړو کې د هغه یوې خطرناکې او بریالۍ حملې او بې سارې شجاعت د جګړې د برې او ناکامۍ پریکړه کړې ده، د دښمن د لښکر د نومیالیو سردارانو سرونه د خالد رضي الله عنه په لاس له سره بیل شوي دي او په نتیجه کې، د نور لښکر د ارادې ملا نړېدلې ده، د یوه روایت پر اساس د هغه په ټول وجود کې داسې ځای نه وه چې د زخم او ټپ نښه پرې نه وي، هغه ددې لپاره په دومره جوش او ځوږ جهاد کاوه او د دښمن د لښکر تیرو تورو ځنګل ته به یې ور دانګل چې د شهادت لوړ مقام یې په نصیب شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خالد رضي الله عنه غزل

په اولسم (۱۷) هجري کال کې د شام له فتحې نه وروسته د خالد رضي الله عنه د غزل مسئله هم يوه ډېره ستره پېښه ده.

په دغه برخه کې د عامو مورخينو نظر دا دی چې عمر رضي الله عنه د خلافت د چارو له سنبالولو سره سم لومړی حکم د خالد رضي الله عنه د معزولۍ په برخه کې صادر کړ، خو دا خبره سمه نه ښکاري.

حقيقت دا دی چې عمر رضي الله عنه له ډېرې مودې راهيسې د خالد رضي الله عنه د ځينې بې اعتداليو له امله ناراضه وو، خو سره له دې يې هم د خلافت په پيل کې هغه ته هيڅ هم ونه ويل د خالد رضي الله عنه دا عادت وو چې د لښکر د خرڅ او مصارفو پاڼې او اسناد به يې د خلافت دربار ته نه لېږل له همدې امله عمر رضي الله عنه هغه ته وليکل چې په راتلونکي کې دې مسئلې ته پاملرنه وکړې خو په ځواب کې خالد رضي الله عنه ورته ليکلي وو چې زه د ابوبکر رضي الله عنه له زمانې راهيسې همداسې کوم اوس له خپل پخواني عمل نه نشم او وښتلای څرګنده خبره ده چې د عمر رضي الله عنه په څېر خليفه دغه راز خود مختارۍ نشوای زغملای په داسې حال کې چې د بيت المال د پيسو مسئله هم په کې وي، له همدې امله يې خالد رضي الله عنه ته وليکل چې ته يوازې په دې شرط سپه سالار پاتې کيدای شې چې د پوځ د مصارفو حساب تل د خلافت مرکز ته را واستوې خالد رضي الله عنه دغه شرط نه و منلی همدا لامل و چې هغه يې د پوځ له سپه سالارۍ نه معزول کړ، حافظ ابن حجر رحمه الله دغه پيښه په الاصابه نومې کتاب کې د خالد رضي الله عنه د پېژندنې په برخه کې په تفصيل سره ليکلې ده، خو سره له دې يې هم هغه بالکل نه و معزول کړی بلکې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابوعبیده رضي الله عنه امین الامت تر قوماندې لاندې و.
تر دې وروسته په همدغه کال ۱۷هجري ۶۳۸میلا دي یوه بله پیښه داسې وشوه چې خالد رضي الله عنه یو شاعر ته لس زره روپۍ انعام ورکړ. کاتبانو دغه پیښه عمر رضي الله عنه ته ولیکله، عمر رضي الله عنه ابو عبیده بن الجراح رضي الله عنه ته ولیکل چې که خالد رضي الله عنه دغه پیسې له ځانه ورکړي وي نو اسراف یې کړی دی او که د بیت المال له پیسو نه یې ورکړي وي نو خیانت یې کړی دی، په دواړو صورتونو کې د عزل وړ دی.
د خالد رضي الله عنه د عزل کیفیت هم د اوریدو وړ دی: د خلافت هغه استازي چې د خالد رضي الله عنه د عزل مکتوب راوړی وه، له هغه نه یې په عام مجلس کې پوښتنه وکړه، چې: دا انعام تا له کوم ځایه ورکړ؟ که خالد رضي الله عنه په خپله تېروتنه اقرار کړی وای نو د عمر رضي الله عنه حکم دا و چې له سزا نه یې تېر شي، خو هغه د خپلې تېروتنې منلو ته چمتو نه و، د خلافت استازي مجبوراً د عزل د علامې په توګه د هغه له سره خولۍ رانښکته کړه او د هغه د سر غړونې په توګه یې د هغه پګړۍ د هغه له غاړې نه تاوه کړه.
د دې پیښې ساری د نړۍ په تا ریخو کې نه لیدل کېږي چې دومره ستر سپه سالار چې ساری یې په ټوله اسلامي نړۍ کې لا څه چې په ګرده نړۍ که هم نه لیدل کیده او هغه چې توري او میړانې یې د ارتداد د وخت د فتنې ریښې داسې له بیخه ایستلې وې چې تر مودو مودو پورې یې چا نوم پر خوله نشوای اخیستلای.
هغه چې د تورې خرپ یې تل د جګړې نقشه او مخه د اسلام په ګټه بدله کړې وه. هغه چې د کفر په وړاندې یې په (۱۲۵) یو سلو پنځه ویشت جګړو کې برخه اخیستې وه، هغه چې په تورې سره یې د شام او عراق د قسمت پرېکړه شوې وه او بالاخره هغه چې رسول الله صلی الله علیه وسلم ورته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیف الله لقب ورکړی وه.

هغه ته نن د خلافت د یوه معمولي استازي له خوا نه د خپل فاتح لښکر په منځ کې په دې توګه سزا ورکول کېده او د هغه له خولې نه اه او سپیڼ قدرې هم ونه وت، دغه پېښه له څو اړخه د غور وړ ده.

له یوې خوا نه خو د دومره ستر سپه سالار نیک نفسي او حق پرستي ښیي، له بلې خوا نه د عمر رضي الله عنه خلافت د عدالت، د نظم او دسپلین برم او جلال ښیي، چې خالد رضي الله عنه د عراق او شام فاتح د یو سلو پنځه ویشت (۱۲۵) جګړو فاتح جنرال سره حساب کولای شي او هغه ورته غاړه ږدي، له دې پېښې نه د دغه وخت د اسلام د مجاهدینو د شرعي اطاعت احساس هم ښه څرګند یدای شي.

خالد رضي الله عنه چې مدینې ته راغی نو د عمر رضي الله عنه حضور ته راغی او ورته ویې ویل: ای امیرالمؤمنین! قسم په الله جل جلاله تاسو زما په برخه کې انصاف نه دی کړی.

عمر رضي الله عنه ترې نه پوښتنه وکړه: تاسره دومره شته د کومه شول؟

خالد رضي الله عنه وویل دا ټول زما د غنیمت برخه ده که له اویازره روپیونه چې زما برخه ده هر څومره زیاتې شوې زه به هغه بیت المال ته تحویل کړم.

له حساب نه وروسته شل زره روپۍ زیاتې شوې، سمدلاسه یې بیت المال ته تحویل کړې.

عمر رضي الله عنه د خالد رضي الله عنه په دغه شریفانه عمل ډېر خوښ شو او ورته ویې ویل: خالد! په الله جل جلاله قسم چې ته ماته ګران یې او زه ستا عزت هم کوم.

تر دې وروسته عمر رضي الله عنه خپلو ټولو عاملینو ته لیکونه ولېږل چې ما خالد رضي الله عنه د خیانت له امله نه دی معزول کړی او نه ترې نه زه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناراضه يم ريښتيا خبره دا ده چې له ډيرې مودې راهيسې لېدل چې ورځ په ورځ ورسره د خلکو مينه د يو فاتح سپه سالار په توګه زياتيږي، ما له دې امله د هغه معزولول غوره وګڼل چې خلک په دې پوه شي هر څه الله جل جلاله کوي، د دغو پېښو په نظر کې نیولو سره یوه نکته سنج او دقیق سړی په اسانۍ سره پوهیدلای شي چې د خالد رضي الله عنه ٠ عزل اسباب او عوامل څه وو او څه مصالح پکې پټ وو

خو خالد رضي الله عنه د هغه په لښکر کې د یوه ځلانده او فاتح ستوري په حیث ځلېده او تر پخوانې لازیات ایثار او قربانۍ یې په هر جګړه کې ښندله

د خالد رضي الله عنه وفات

خالد سیف الله رضي الله عنه به د ژوند په پای کې هر چاته خپل زخمونه ورښودل اوویل به یې، افسوس زه داسې مرم لکه کوم ډارن انسان چې ومري او یا کوم اوښ خپلې ورروستۍ سلګۍ وهي، زما ارزو دا وه چې زه د جګړې په میدان کې شهید شم

د اسلامي نړۍ دغه ستر مجاهد او فاتح جنرال، خالد بن ولید رضي الله عنه د شهادت په اسره له دې فاني دنیا نه نیمه خوا ولاړ او په ۲۱ هجري کال کې د خپل حقیقي خالق حضور ته ورغی

امیر المؤمنین عمر فاروق رضي الله عنه د توریالي خالد رضي الله عنه په مړینه ډېر خواشینی و، اوښکې یې بالکل نه دریدلې، ویې فرمایل:

دغه زیان د ټولو مسلمانانو لپاره د تلافي او جبران وړنه دی، هغه خالد رضي الله عنه د اسلام لپاره ستره فاتح او د دښمنانو لپاره یو ستر شکست او دهشت و، کله چې عمر فاروق رضي الله عنه د خالد رضي الله عنه جنازې ته حاضر شو نو پر مبارک مخ یې د اوښکو سېلاب را روان و

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماخذونه

۱- القران الكريم

۲- اسد الغابه في معرفة الصحابه، ابن اثير ابي الحسن علي، د چاپ ځای دارابن حزم لبنان بيروت، د چاپ کال ۱۴۲۵ هـ ق.

۳- الاصابه في تميزالصحابه، ابن حجر العسقلاني ، د چاپ ځای دارالفکر لبنان بيروت، د چاپ کال ۱۴۲۸ هـ ق.

۴- البدايه والنهايه، ابن کثير ابي الفداء اسماعيل د چاپ ځای دارابن حزم لبنان بيروت د چاپ کال ۱۴۳۰ هـ ق.

۵- حياة الصحابه، کاندهلوي محمد يوسف، د چاپ ځای دارالحديث القاهره د چاپ کال ۱۴۲۸ هـ ق.

۶- روشن ستاره مفتي عبدالستار، د چاپ ځای اداره تاليفات اشرفيه ملتان پاکستان ، د چاپ کال ۲۰۰۸ م

۷- د اسلام څلور ستر فاتحين، ستانکزی محمد نسيم ، د چاپ ځای مسلم خپرندويه ټولنه جلال اباد د چاپ کال ۱۳۹۴ هـ ش.

ش

۱۳۹۷/۵/۱۱ نیته ساعت AM12:37

دا دزی کار مکمل شوه

پی ډي ایف کوونکی: عزت الله سلطانزی

Fb: EzaTullah sulTanzai

(c) ketabton.com: The Digital Library

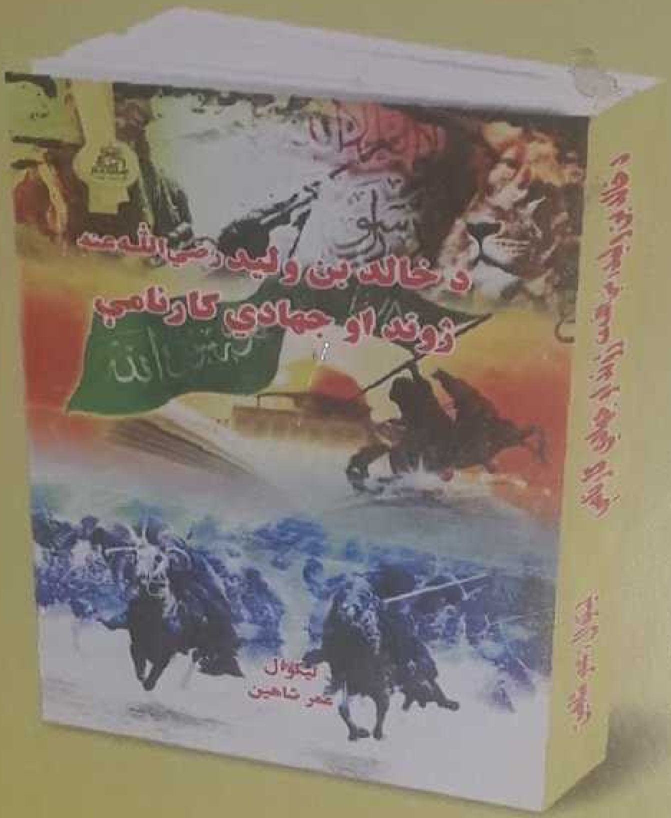

چاپ چارې:
د مسلم خپرندویه ټولنې تخنیکي څانګه
٠٧٩٢٠٣٠٦٧٧ - ٠٧٩٣٠٧٣٠٨٠
muslim_pub@yahoo.com

Designed by: Ab. Hadi Asar

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library